

וַאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְּצָר וּלְעִמּוּד בְּרִזָּל
וּלְחֲמוֹת נַחֲשֶׁת עַל-כָּל-הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ
לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ: וְאַנָּה, הֵא יִהְיֶהךָ יוֹמָא דִּין. תִּקְיָה בְּקִרְיָא
בְּרִיקָא. וּבְעִמּוּד דְּבִרְזָל. וּבְנַחֲשׁ לְאַשְׁקָאָה בָּס דְּלוּט, לְכָל יִתְבִּי
אַרְעָא. לְמַלְכֵי דְּבֵית יְהוּדָה, לְרַבְרַבָּהָא, לְכַהֲנָהָא, וּלְעַמָּא דְּאַרְעָא:
וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא-יִוָּכְלוּ לָךְ כִּי-אַתָּה אֲנִי נֶאֱמַר יְהוָה
לְהַצִּילָךְ: וַיְהוֹן דִּינִין וּמִגִּיחִין לְקַבְּלָךְ לְמַסְתֵּר יֵת פִּתְגָמִי נְבוּאָתְךָ, וְלֹא
יִכְלוּן לָךְ. אַרִי בְּסַעֲדָךְ מִימְרֵי אָמַר יי, לְשִׁיבּוּתְךָ:

(גְּאֻלָּנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרִקְנָא יי צְבָאוֹת, שְׁמִיהּ קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

עַל דָּא יִתְפָּרֵךְ וַיִּשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעַלְמָא,
וּלְעַלְמֵי עַלְמֵי:

אלה מסעי

גגה

לכנחת שבת
ושני וחמישי

תפסיר רס"ג

חמישי כשהן מחוברות בסת"י

לג א) וְהִדִּיא מְרִאחֵל בְּנִי
אַסְרָאִיל אֲדָר כְּדֻגִי מִן בְּלָד מִצְרַיִם
עָלִי גִיּוֹשְׁדֵם. בְּיַד מוֹסִי וְהָרוּן:

לג ב) אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

לְעִבְאָתָם בְּיַד-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: אֵלֶּיךָ מִטֹּלְנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רש"י

צא מהם ארבעה עשר, שכלם היו בשנה
ראשונה, קודם גזירה, משנסעו מרעמסס עד
שבאו לרתמה, שמשם נשתלחו המרגלים,
שנאמר (זמזכר יב, טז) ואחר נסעו העם
מחצרות וגוי (שס יג, ז) שלח לך אנשים וגוי.
וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו

לג א) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות
הללו, להודיע חסדיו של מקום, שאף על פי
שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא
תאמר שהיו נעים ומטלטלים ממסע למסע
כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה,
שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות.

תפסיר רס"ג

(ב) פָּתַב מוֹסִי כְּרוּגָהֶם. עָלִי מֵרֹאחֲלָהֶם עָלִי קוֹל אֱלֹהִים. וְהָיָא מֵרֹאחֲלָהֶם לְכְרוּגָהֶם: (ג) וַרְחֵלוּ מִן עֵין שִׁמְשׁ פִּי אֱלֹהִים אֱלֹהִים. פִּי אֱלֹהִים אֱלֹהִים עֲשֵׂה. וְדִיאֲלֹךְ מִן גִּיד אֱלֹפֶסֶת. כְּרָגוּ בְנֵי אִסְרָאֵל בְּיַד רַפְיָעָה. בְּחִצְרָהּ גָּמִיעַ אֱלֹהִים מִצְרִיִּים: (ד) וְהָם יִדְפְּנוּ. אֱלֹדִי קָתַל אֱלֹהִים פִּיהֶם כָּל בֶּכֶר. וְצָנַע אַחֲכָאמָא בְּמַעֲבֹדָתָהֶם: (ה) וַרְחֵלוּ בְנֵי אִסְרָאֵל מִן עֵין שִׁמְשׁ. וְנָזְלוּ פִּי סָפוֹת:

דנפקו. מארעא דמצרים לחיליהון. בידא דמשה ואהרן: **ב ויכתב משה את-מוצאיהם למסעיהם על-פי יהוה ואלה מסעיהם למוצאיהם:** וכתב משה. ית מפקניהון. למטלניהון על מימרא דיי. ואלין מטלניהון למפקניהון: **ג ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת**

הפסח יצאו בני-ישראל ביד רמה לעיני כל-מצרים: ונטלו מרעמסס בירחא קדמא. בחמישת עשרא. יומא לירחא קדמא. מבתר פסחא. נפקו בני ישראל בריש גלי. לעיני כל מצראי: **ד ומצרים מקברים את אשר הכה יהוה בהם כל-בכור ובאלהיהם עשה יהוה שפטים:** ומצראי מקברין. ית דקטל יי. בהון כל בוכרא. ובטעותהון. עבד יי דינין: **ה ויסעו בני-ישראל מרעמסס ויחנו בספת:**

— רס"י —

דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו, פיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות. אמר לו כאן ישנו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו': **ד ומצרים מקברים.** טרודים באבלם:

ברתמה, למדת שהיא במדבר פארן. ועוד הוצא משם שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר הקר עד ערבות מואב בשנת הארבעים. נמצא שכל שמונה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיוסודו שלרבי משה הדרשן. ורבי תנחומא

זלק הדקדוק: **ג ממחרת הפסח.** בתוספת תי"ו ונפתחה הרי"ש מפני הסמיכות (מהרי"ב):

תפסיר דס"ג

(ו) ורחלו מן ת'ם. ונזלו פי
איתם. פי טרף אלבריה:
(ז) ורחלו מנהא. ורגעו אלי
פואה' אלחירות. אלת
בחצרה' בעל צפון. ונזלו בין
ידי מגדול: (ח) ורחלו מן ת'ם.
ועברו פי וסט אלבחר פי
אלבריה. ת'ם סארו. מסאפה
תלאת'ה' אייאם פי ברייה
איתם. ונזלו פי אלמריה:
(ט) ורחלו מנהא. וגאו אלי
אילים. וכאן פיהא. אתני עשר
עין מא. וסבעין נכילה פנזלו
הנאך: (י) ורחלו מנהא. ונזלו
עלי' בחר אלקלום: (יא) ורחלו
מנהא. ונזלו פי ברייה סין:

ונטלו בני ישראל מרעמסס. ושרו
בסבות: **וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת וַיַּחֲנוּ
בְּאַתָּם אֲשֶׁר בְּקִצֵּה
הַמִּדְבָּר:** ונטלו מסבות. ושרו
באיתם. דבסטר מדברא: **וַיִּסְעוּ
מֵאַתָּם וַיֵּשְׁבּוּ עַל-פִּי
הַחִירָת אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי בַּעַל
צָפוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל:^ו
ונטלו מאיתם. ותב על פום חירתא.
דקדם בעיל צפון. ושרו קדם מגדול:
וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירָת**

**וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ-הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֲתָם וַיַּחֲנוּ בְּמִרְהָ:** ונטלו
מן קדם חירתא. ועברו בגו ימא במדברא. ואזלו. מהלך תלתא יומין
במדברא דאיתם. ושרו במרה: **וַיִּסְעוּ מִמִּרְהָ וַיָּבֹאוּ
אֵילָמָה וּבְאֵילָם שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם
וּשְׁבַעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:** ונטלו ממרה. ואתו לאילים.
ובאילים. תרי עשר. מבועין דמיין. ושבועין דקלין ושרו תמן:
וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל-יַם-סוּף: ונטלו מאילים.
ושרו על ימא דסוף: **(שני) וַיִּסְעוּ מִיַּם-סוּף וַיַּחֲנוּ
בְּמִדְבַּר-סִין:** ונטלו מימא דסוף. ושרו במדברא דסין:

זולק דקדוק: ^ו ובאילים שתים עשרה. ס"א שתים באזיל ותיבת עשרה באתי (מהרי"ב):

תפסיר דס"ג

יב) פֿרְחֵלוּ מִנְהָא. וְנָזְלוּ פֿי
דפֿקָה: יג) וְרָחֵלוּ מִנְהָא. וְנָזְלוּ
פֿי אֱלוֹשׁ: יד) וְרָחֵלוּ מִנְהָא.
וְנָזְלוּ פֿי רִפְיָדִים. וְלֹם יָפוֹן תִּים
מֵאָא. לְאַלְקוֹם יִשְׁרָבוֹנָה:
טו) וְרָחֵלוּ מִנְהָא. וְנָזְלוּ פֿי
בְּרִייה' סִינִי: טז) וְרָחֵלוּ מִנְהָא.
וְנָזְלוּ פֿי קָבוֹר אֱלֻמֵּת־שֶׁהִיין:
יז) וְרָחֵלוּ מִנְהָא. וְנָזְלוּ פֿי
חֲצֵרוֹת: יח) וְרָחֵלוּ מִנְהָא. וְנָזְלוּ
פֿי רִתְמָה: יט) וְרָחֵלוּ מִנְהָא.
וְנָזְלוּ פֿי רִמּוֹן פֿרֵץ: כ) וְרָחֵלוּ
מִנְהָא. וְנָזְלוּ פֿי לְבָנָה:

יב וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִין וַיַּחֲנוּ

בְּדִפְקָה: וַנִּטְלוּ מִמִּדְבַּר־דְּסִין, וַיֵּשְׁרוּ

בְּדִפְקָה: יג וַיִּסְעוּ מִדִּפְקָה וַיַּחֲנוּ

בְּאֱלוֹשׁ: וַנִּטְלוּ מִדִּפְקָה, וַיֵּשְׁרוּ בְּאֱלוֹשׁ:

יד וַיִּסְעוּ מֵאֱלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ

בְּרִפְיָדִים וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם

לָעַם לְשִׁתּוֹת: וַנִּטְלוּ מֵאֱלוֹשׁ.

וַיֵּשְׁרוּ בְּרִפְיָדִים. וְלֹא הָיָה תִּמְן מַיִם:

לָעָמָא לְמִשְׁתֵּי: טו וַיִּסְעוּ מִרִּפְיָדִים

וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינִי: וַנִּטְלוּ מִרִּפְיָדִים, וַיֵּשְׁרוּ בְּמִדְבַּר דְּסִינִי:

טו וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרַת הַתְּאוּה:

וַנִּטְלוּ מִמִּדְבַּר דְּסִינִי, וַיֵּשְׁרוּ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי: יז וַיִּסְעוּ מִקִּבְרַת

הַתְּאוּה וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֵרֹת: וַנִּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי, וַיֵּשְׁרוּ

בְּחֲצֵרוֹת: יח וַיִּסְעוּ מִחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה: וַנִּטְלוּ

מִחֲצֵרוֹת, וַיֵּשְׁרוּ בְּרִתְמָה: יט וַיִּסְעוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן

פֿרֵץ: וַנִּטְלוּ מִרִּתְמָה, וַיֵּשְׁרוּ בְּרִמּוֹן פֿרֵץ: כ וַיִּסְעוּ מִרִּמּוֹן

פֿרֵץ וַיַּחֲנוּ בְּלְבָנָה: וַנִּטְלוּ מִרִּמּוֹן פֿרֵץ, וַיֵּשְׁרוּ בְּלְבָנָה:

— רש"י —

יח וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה. על שם לשון הרע ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים
שְׁלִמְרָגְלִים, שְׁנָאֶמֶר (מכלים קכ, ג) מה יתן לך עם גחלי רתמים:

זולק הדקדוק: יב ויחנו בדפקה. השוא שתחת הפ"א נח (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

כא ויסעו מלבנה ויחנו

ברסה: ונטלו מלבנה ושרו ברסה:

כב ויסעו מרסה ויחנו

בקהלתה: ונטלו מרסה ושרו

בקהלת: כג ויסעו מקהלתה

ויחנו בהר-שפר: ונטלו

מקהלת: ושרו בטורא דשפר:

כד ויסעו מהר-שפר ויחנו

בחרדה: ונטלו מטורא דשפר ושרו

בחרדה: כה ויסעו מחרדה

ויחנו במקהלת: ונטלו מחרדה ושרו במקהלות: כו ויסעו

ממקהלת ויחנו בתחת: ונטלו ממקהלות ושרו בתחת:

כז ויסעו מתחת ויחנו בתרח: ונטלו מתחת ושרו

בתרח: כח ויסעו מתרח ויחנו במתקה: ונטלו מתרח ושרו

במתקה: כט ויסעו ממתקה ויחנו בחשמנה:

ונטלו ממתקה ושרו בחשמנה: ל ויסעו מחשמנה ויחנו

במוסרות: ונטלו מחשמנה ושרו במוסרות: לא ויסעו

ממוסרות ויחנו בבני יעקן: ונטלו ממוסרות ושרו בבני

יעקן: לב ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד:

כא) ורחלו מנהא. ונזלו פי
 רסה: כב) ורחלו מנהא. ונזלו פי
 קהלת: כג) ורחלו מנהא. ונזלו
 פי גבל שפר: כד) ורחלו מנהא.
 ונזלו פי חרדה: כה) ורחלו מנהא.
 ונזלו פי מקהלות: כו) ורחלו
 מנהא. ונזלו פי תחת: כז) ורחלו
 מנהא. ונזלו פי תרח: כח) ורחלו
 מנהא. ונזלו פי מתקה:
 כט) ורחלו מנהא. ונזלו פי
 חשמנה: ל) ורחלו מנהא. ונזלו
 פי מוסרות: לא) ורחלו מנהא.
 ונזלו פי בני יעקן: לב) ורחלו
 מנהא. ונזלו פי חור גדגד:

זלק הדקדוק: כג מקהלתה. הקו"ף דגש (מהרי"ב):

תפסיר רס"ג

לג) ורחלו מנהא. ונזלו פי
עברונה: לה) ורחלו מנהא.
ונזלו פי עציון גבר: לו) ורחלו
מנהא. ונזלו פי בדיה צין הי
רקים: לז) ורחלו מנהא. ונזלו פי
גבל הור. פי טרף בלד אדום.
לה) פצעד הרון אלאמאם. אלי
גבל הור. ומאת תים באמר
אללה פי סנה אלארבעין.
לכ'רוג בני אסראיל מן בלד
מצר. פי אליום אלאוול מן
אלשהר אלכאמס: לט) ופאן
להרון. מאיה ות'לאת'ה ועשרין

ונטלו מבני יעקן. ושרו בחור גדגד:

לג ויסעו מחר הגדגד ויחנו

ביטבתה: ונטלו מחור גדגד. ושרו

ביטבתה: לה ויסעו מיטבתה

ויחנו בעברנה: ונטלו מיטבתה.

ושרו בעברנה: לה ויסעו

מעברנה ויחנו בעצין גבר:

ונטלו מעברנה. ושרו בעציון גבר:

לה ויסעו מעצין גבר ויחנו

במדבר-צן הוא קדש: ונטלו

מעציון גבר. ושרו במדברא דצין היא רקם: לה ויסעו מקדש

ויחנו בהר ההר בקצה ארץ אדום: ונטלו מרקם.

ושרו בהור טורא. בסיפי ארעא דאדום: לה ויעל אהרן הכהן

אל-הר ההר על-פי יהוה וימת שם בשנת

הארבעים לצאת בני-ישראל מארץ מצרים

בחדש החמישי באחד לחדש: וסליק אהרן כהנא.

להור טורא. על מימרא דיי ומית תמן. בשנת ארבעין. למפק בני

ישראל מארעא דמצרים. בירחא חמישא בחד לירחא:

לט ואהרן בן-שלש ועשרים ומאת שנה

— רס"י —

לח על פי ה'. מלמד שמת בגשיקה:

וזלק הדקדוק: לה ויעל אהרן הכהן. תיבת ויעל מתקרי מלעיל. עלייה לצרור החיים
היתה לו (מהר"ב):

תפסיר דס"ג

סנה. למא מאת הנאד:
 (ט) ת'ם סמע אלפנאעני מלך
 ערד. והו סאכן פי אלדארום פי
 בלד כנעאן במוגי בני אסראיל:
 (מא) ת'ם רחלו מן גבל הור.
 ונזלו פי צלמונה: (מב) ורחלו
 מנהא. ונזלו פי פונון:
 (מג) ורחלו מנהא. ונזלו פי
 אובות: (מד) ורחלו מנהא. ונזלו
 פי עיי אלמגאז. פי תכ'ם מואב:
 (מה) ורחלו מנהא. ונזלו פי
 דיבון גד: (מו) ורחלו מנהא.
 ונזלו פי עלמון דבלתים:
 (מז) ורחלו מנהא. ונזלו פי גבאל
 אלעברין. בין ידי נבו:

במתו בהר ההר: ואהרן. בר
 מאה ועשרין ותלת שנים. כד מית בהור
 טורא: ספרי תימן וּשְׁמַע

הכנעני מלך ערד והוא
 ישב בנגב בארץ כנען בבא

בני ישראל: ושמע. כנענאה
 מלכא דערד. והוא יתיב בדרומא
 בארעא דכנען. במיתי בני ישראל:

ויסעו מהר ההר ויחנו

בצלמנה: ונטלו מהר טורא ושרו

בצלמנה: מב ויסעו מצלמנה

ויחנו בפונן: ונטלו מצלמונה ושרו בפונון: מג ויסעו מפונן

ויחנו באבת: ונטלו מפונון ושרו באובות: מד ויסעו

מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב: ונטלו

מאובות. ושרו במגזת עבראי בתחום מואב: מה ויסעו מעיים

ויחנו בדיבן גד: ונטלו ממגזתא ושרו בדיבון גד:

מי ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלתימה:

ונטלו מדיבן גד ושרו בעלמון דבלתים: מד ויסעו מעלמן

דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו:

— רש"י —

מ וּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי. כאן למדך שמיתת אהרן
 היא השמועה, שנסתלקו עניי הכבוד וכסבור
 שנתנה רשות להלחם בישראל, לפיכך
 חזר וכתבה: מַד בְּעֵי הָעֲבָרִים. לשון חרבות
 וגלים, כמו לעי השדה, (מכב 6, ו) שמו את
 ירושלים לעיים (תהלים עט, 6):

תפסיר רס"ג

מח) ורחלו מנהא. ונזלו פי
בידאת מואב. עלי ארדן
יריחא: מט) פנזלו עלי אלארדן
מן בית ישימות. אלי מרג
שטין. ודיאלך פי בידאת מואב:
נ) פכלם אללה מוסי פי בידאת
מואב. עלי ארדן יריחא
תכלימא: נא) מר בני אסראל
וקל להם. אנכם גאזין אלארדן
אלי בלד כנעאן: נב) פאקרצו

ונטלו מעלמון דבלתים. ושרו. בטורי

דעבראי דקדם נבו: מח) ויסעו

מהרי העברים ויחנו

בערבת מואב על ירדן

ירחו: ונטלו מטורי דעבראי. ושרו

במישריא דמואב. על ירדנא דיריחו:

מט) ויחנו על-הירדן מבית

הישמת עד אבל השטים

בערבת מואב: ושרו על ירדנא מבית ישימות. עד מישר שטין.

במישריא דמואב: ס) * ❀ שרדנא ❀ בספרי תימן

וידבר יהוה אל-משה בערבת מואב על-

ירדן ירחו לאמר: ומליל יי. עם משה במישריא דמואב. על

ירדנא דיריחו למימר: נא) דבר אל-בני ישראל

ואמרת אליהם כי אתם עברים את-הירדן

אל-ארץ כנען: מליל עם בני ישראל. ותימר להון. ארי אתון.

עברין ית ירדנא לארעא דכנען: נב) והורשתם את כל-

— רס"י —

מט) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן
למךד שער מחנה ישראל שנים עשר מיל.
דאמר רבה בר רב חנה לדידי חזי לי ההוא
אתרא וכו' (ערוזין נכ, ט): אבל השטים.
מישור שלשטים אבל שמו: נא) כי אתם
עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'.

וזלק הדקדוק: מט) מבית הישמת. היו"ד נחה (מהרי"ב): נב) והורשתם את כל ישרי הארץ.
תיבת את בצירי ושופר הולך לא במקף וסגול בכל התיגאן:

* יט גורסם כאן המעתי בספרי תימן כשהו מחוברות

תפסיר רס"ג

גמיע אהל אלבלד מן בין
ידיכם. ואבידו גמיע
מזכרפאתהם. ואצנאם
מסבופאתהם. וביעהם תנפדון:
(ג) פאדיא קרצ'תמוהם אסכנו
אלבלד. פקד אעטיתכם אייאה:
נד ותוועוהם באסהם
לעשאיורכם. לאלפתיר כתריו
נחלתה ולאקליל קללהא. מן
כירג לה אלסהם פי אי מוציע
כאן לה. ועלי אסבאט
אבאיכם תתוועוה: נה) ואן לם

יִשְׁבִּי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם
וְאַבְדֹתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּיתֶם
וְאֶת כָּל-עַלְמֵי מִסְכֹּתֶם
תֵּאַבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתֶם
תִּשְׁמִידוּ: וּתְתַרְכוּן. יֵת כָּל יִתְבִּי
אַרְעָא מִן קְדָמִיכוֹן. וְתַבְדּוּן. יֵת כָּל בֵּית
סְגִידַתְהוֹן. וְיֵת כָּל עַלְמֵי מִתְּכַתְהוֹן
תַּבְדּוּן. וְיֵת כָּל בְּמַתְהוֹן תִּשְׁיִצוּן:
וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ

וַיֵּשְׁבֶתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ
אֹתָהּ: וּתְתַרְכוּן יֵת יִתְבִּי אַרְעָא וְתַתְּבוּן בָּהּ. אַרִי לְכוֹן. יְהִבִּית יֵת
אַרְעָא לְמִירַת יֵתָהּ: וְהַתְּנַחֲלֶתֶם אֶת-הָאָרֶץ בְּגוֹרָל
לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט
תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ
הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ:
וְתַחֲסִנוּן יֵת אַרְעָא בְּעַדְבָא לְזִרְעֵיתְכוֹן. לְסִגְיָאִי. תַּסְגּוּן יֵת אַחֲסַנְתְהוֹן
וְלִזְעִירֵי תַזְעֲרוּן יֵת אַחֲסַנְתְהוֹן. לְדִיפּוֹק לִיהַּ תִּמְן. עַדְבָּא דִּילִיָּהּ יִהְיֶה
לְשִׁבְטֵי אֲבֹתְכוֹן תַּחֲסִנוּן: וְאִם-לֹא תוֹרִישׁוּ

— רס"י —

מיושביה ואז וישבתם בה, תוכלו להתקיים
בה, ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה:
מ אֶל אֲשֶׁר יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ. מקרא קצר
הוא זה, אֶל מְקוֹם אֲשֶׁר יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוֹרָל
לוֹ יִהְיֶה: לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם. לפי חשבון
יוצאי מצרים. דבר אחר בשנים עשר גבולין

על שם שהיו מסכין את הקרקע ברצפת
אבנים של שיש להשתחוות עליהם בפשוט
ידיים ורגלים, בדפתיב (ויקרא כו, 6) ואבן
משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות
עליה: מִסְכֹּתֶם. כתרגומו מִתְּכַתְהוֹן:
נ וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ. והורשתם אותה

תפסיר רס"ג

תקצ'ו אהל אלבלד מן בין
ידיכם. פיציר מא תבנקונה
מנהם. כאבר פי עיונכם.
וכמסאל פי גנובכם.
ויצ'איקונכם פי אלבלד. אלד'י
אנתם מקימין פיה: נו) פאכון
כמא קצדת. אן אצנע בדם
אצנע בכם: לד א) תם כלם
אללה מוסי' תכלימא: ב) מר
בני אסראיל וקל להם. אנכם
דאכלין אלי' בלד כנעאן.
פהד'ה חדוד אלבלד. אלד'י

אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם
וְהָיָה אֲשֶׁר תֹּותִירוּ מֵהֶם
לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנִּינִם
בְּצִדֵיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם
עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם
יֹשְׁבִים בָּהּ: וְאִם לֹא תִתְּרֹכוּ. יֵת
יְתִבִי ארְעָא מִן קְדָמִיכוֹן. וְיִהִי דִתְשָׁאוֹן
מִנְהוֹן. לְסִיעֵן נִטְלֵן זֵין לְקַבְלָכוֹן. וּלְמִשְׁרִין
מִקְפְּנִיכוֹן. וְיַעֲקֹון לְכוֹן. עַל ארְעָא.

דַּאתוֹן יְתִבִין בָּהּ: וְהָיָה כֹּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת
לָהֶם אַעֲשֶׂה לָכֶם: וְיִהְיֶה כֹּמָא דְחִשְׁבִּיתָ. לְמַעַבְדַּ לְהוֹן
אַעֲבִיד לְכוֹן: פ לָד א וְיִדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: ב צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנַעַן
זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ
כְּנַעַן לְגַבְלָתֶיהָ: פְּקִיד. ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן.

— רס"י —

כְּמִנְיֵן הַשְּׂבָטִים: נכ וְהָיָה אֲשֶׁר תֹּותִירוּ
מֵהֶם. יְהִיו לָכֶם לְרָעָה: לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם.
לִיתְדוֹת הַמִּנְקָרוֹת עֵינֵיכֶם. תְּרָגוּם שְׁלִיתְדוֹת
שִׁיפִיָּא: וּלְצִנִּינִם. פוֹתָרִים בּוֹ הַפּוֹתָרִים לְשׁוֹן
מְסוּכָת קוֹצִים הַסּוּכָת אַתְּכֶם לְסָגוֹר וּלְכַלּוֹא

אַתְּכֶם מֵאִין יוֹצֵא וּבֹא: וְצָרְרוּ אֹתְכֶם.
כְּתִרְגוּמוֹ:
לָד זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם וְגו'.
לְפִי שְׁחִרְבָּה מְצוֹת נֹהֲגוֹת בְּאֶרֶץ וְאִין
נֹהֲגוֹת בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, הַצָּרָה לְכַתּוּב מְצָרֵי

זולק הדקדוק: ד אשר תפל לכם בנחלה. הבי"ת כנעיא בכל התיגאן:

תפסיר דס"ג

וַיִּחַצֵּל לָכֶם נַחֲלָה: (ג) פִּיבִתְדֵי לָכֶם
אֶלְחָד אֶלְגָּנֹנִי. מִן בְּרִייה' צִין
אֱלִי גֶאֱנָב אֲדוֹם. פִּיכּוֹן מִן טָרָף
אֲלִבְחִירָה אֲלִמְיִיתָה שְׂרָקִיָּא:

אָרִי אֶתֹנֶן עָלַיִן לְאַרְעָא דְכִנְעֵן. דָּא
אַרְעָא. דִּתְתַּפְּלִיג לְכוֹן בְּאַחְסָנָא. אַרְעָא
דְכִנְעֵן לְתַחוּמָּהּ: **וְהָיָה לָכֶם**
פֶּאֶת-נֶגֶב מִמֶּדְבַּר-עֵין-עַל-

יְדֵי אֱדוֹם וְהִיא לֶכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֶה

יָם-הַמֶּלֶח קִדְמָה: וַיְהִי לְכוֹן רוּחַ דְּרוּמָא. מִמַּדְבָּרָא דְּצִין עַל
תַּחְמוֹמֵי אֲדוּם. וַיְהִי לְכוֹן תַּחֲסוּם דְּרוּמָא. מִסִּיפֵי יַמָּא דְּמַלְחָא קְדוּמָא:

● ————— רש"י ————— ●

גְּבֻלֵי רִחוּתֶיהָ סָבִיב, לֹאמַר לָךְ מִן הַגְּבֻלִים
הַלָּלוּ וּלְפָנִים הַמְצֹת נִוְהֹגוֹת: **תַּפְּל לָכֶם.**
עַל שֵׁם שְׁנַתְחַלְקָה בְּגִזְרֵל נִקְרָאת חֻלְקָה
לְשׁוֹן נְפִילָה. וּמִדְּרַשׁ אֲגָדָה אוֹמֵר עַל יָדֵי
שְׁהַפִּיל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁרִיחֵם שְׁלֹשְׁבַע
אֲמוֹת מִן הַשָּׁמַיִם וּכְפָתָן לִפְנֵי מִשְׁהָ, אָמַר לוֹ
רָאָה אֵין בָּהֶם עוֹד בָּח: **וְהָיָה לָכֶם פֶּאת**
נֶגֶב. רוּחַ דְּרוֹמִית אֲשֶׁר מִן הַמִּזְרָח לַמַּעֲרָב:
מִמִּדְבַּר עֵזָן. אֲשֶׁר אֵצֶל אֲדוֹם מִתְחַלֵּת
מִקְצוֹעַ דְּרוֹמִית מִזְרָחִית שְׁלֹאֲרֵץ תִּשְׁעַת
הַמִּטּוֹת. כִּי־צַד, שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּדְרוֹמָה
שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זֶה אֵצֶל זֶה קָצֵת אֶרֶץ
מִצְרַיִם, וְאֶרֶץ אֲדוֹם בְּלָהּ וְאֶרֶץ מוֹאָב בְּלָהּ
אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִקְצוֹעַ דְּרוֹמִית מַעֲרִבִית,
שְׁנֵאֲמַר בַּפֶּרֶשָׁה זֶה מַעֲצָמוֹן נִחְלָה מִצְרַיִם
וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הֵימָּה. וְנִחַל מִצְרַיִם הָיָה
מִחֻלָּף עַל פְּנֵי כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׁנֵאֲמַר
(יִכּוֹשֵׁעַ יג, ג) מִן הַשִּׁיחֹר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מִצְרַיִם.
וּמִפְסִיק בֵּין אֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶרֶץ
אֲדוֹם אֵצֶלָּה לְצַד הַמִּזְרָח וְאֶרֶץ מוֹאָב אֵצֶל
אֶרֶץ אֲדוֹם בְּסוֹף הַדְּרוֹם לַמִּזְרָח, וּכְשִׁי־צִאוּ
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, אִם רָצָה הַמָּקוֹם לִקְרֹב אֶת
כְּנִיסָתָם לְאֶרֶץ הָיָה מַעֲבִירָם אֶת הַיַּלְלוֹס לְצַד
צָפוֹן וּבִאֵין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עָשָׂה כֵן, וְהָיוּ
שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוּעַ יג, י) וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרָף
אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים עַל הַיַּם

בְּמַעֲרֵבָה שְׁלֹאֲרֵץ בְּנֻעַן, בְּעִנְיַן שְׁנֵאֲמַר
בְּפִלְשְׁתִּים (פִּטְיֵי 3, כ) יוֹשְׁבֵי חֶבֶל הַיָּם גּוֹי
בְּרִיתִים. וְלֹא נָחַם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֲלֵא הֶסְבֵּן
וְהוֹצִיאֵם דֶּרֶךְ דְּרוֹמָה אֶל הַמִּדְבָּר, וְהוּא
שֶׁקֶרֶאוּ יְחֻזְקָאֵל (יִחְזָקֵאל כ, לו) מִדְּבַר הָעַמִּים,
לְפִי שֶׁהָיוּ בְּמִה אֲמוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּצִדּוֹ וְהוֹלְכִין
אֶצֶל דְּרוֹמָה מִן הַמַּעֲרֵב כְּלָפִי מִזְרַח תָּמִיד,
עַד שֶׁבָּאוּ לְדְרוֹמָה שְׁלֹאֲרֵץ אֲדוֹם וּבִקְשׁוּ
מִמֶּלֶךְ אֲדוֹם שְׁיִנִּיחֵם לְהַכְנִס בְּאַרְצוֹ וּלְעָבוֹר
דֶּרֶךְ רַחֲבָה וּלְהַכְנִס לְאֶרֶץ, וְלֹא רָצָה.
וְהִצְרִכוּ לְסַבּוֹב אֶת כָּל דְּרוֹמָה שְׁלֹאֲדוֹם עַד
בּוֹאֵם לְדְרוֹמָה שְׁלֹאֲרֵץ מוֹאָב, שְׁנֵאֲמַר
(שׁוּפְטִים יא, יז) וְגַם אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה. וְהִלְכוּ כָל דְּרוֹמָה שְׁלִמּוֹאָב עַד סוּפָה
וּמִשָּׁם הִפְכוּ פָּנֵיהֶם לְצָפוֹן עַד שֶׁסָּבְבוּ כָל
מִצַּר מִזְרָחִי שְׁלֵה לְרַחֲבָה וּבִשְׁכָּלוּ אֶת
מִזְרָחָה מִצְאוֹ אֶת אֶרֶץ סִיחּוֹן וְעוֹג שֶׁהָיוּ
יוֹשְׁבֵין בְּמִזְרָחָה שְׁלֹאֲרֵץ בְּנֻעַן וְהִירְדֵן מִפְּסִיק
בֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ שְׁנֵאֲמַר בִּפְתָח (שׁוּפְטִים יא, יח)
וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיִּסָּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם וְאֶת אֶרֶץ
מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ מוֹאָב. וּבִבְשׁוֹ
אֶת אֶרֶץ סִיחּוֹן וְעוֹג שֶׁהִיְתָה בְּצִפּוֹנָה שְׁלֹאֲרֵץ
מוֹאָב. וְקִרְבּוֹ עַד הִירְדֵן וְהוּא כְּנֻגַּד מִקְצוֹעַ
צִפּוֹנִית מִמַּעֲרִבִית שְׁלֹאֲרֵץ מוֹאָב. וְנִמְצָא שְׁאֶרֶץ
בְּנֻעַן שֶׁבַעֲבָר הִירְדֵן לַמַּעֲרֵב הָיָה מִקְצוֹעַ
דְּרוֹמִית מִזְרָחִית שְׁלֵה אֶצֶל אֲדוֹם:

תפסיר דס"ג

(ד) ת'ם יסתדיר ל'כם מן אלגנוב. אלי' עקבה' עקרב'ים ויעבר אלי' צין. ויכון כ'רוגה אלי' גאנב רקים פרנע. ויכ'רג אלי' רפח ויעבר אלי' מנאזל: (ה) ויסתדיר מן מנאזל אלי' ואד אלעריש. ויכון כ'רוגה אלי' אלפחר: (ו) ואלחד אלג'רבי. ויכון ל'כם אלפחר אלכביר ותכ'מה:

וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב
לְמַעַל עֲקֵרְבִים וְעֵבֶר
צִנָּה (כ' והיה) וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו
מִנֶּגֶב לְקֹדֶשׁ בְּרִנֶּע וַיֵּצֵא
חֲצֵר-אֶדֶר וְעֵבֶר עֲצֻמָּה:
וַיִּסְחָר לָכֹון תַּחֲנוּמָא מְדֻרְמָא. לְמַסְקָנָא
דְּעֲקֵרְבִין וְיַעֲבֵר לְצִין. וַיְהוֹן מִפְּקֻנֹּהִי.
מְדֻרְמָא לְרַקִּם גִּיאָה. וַיִּפּוֹק לְחֲצֵר אֶדֶר

וַיַּעֲבֵר לְעֲצֻמוֹן: וְנָסַב הַגְּבוּל מִעֲצֻמוֹן נַחֲלָה
מִצְרִים וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה: וַיִּסְחָר תַּחֲנוּמָא. מִעֲצֻמוֹן
לְנַחֲלָה דְּמִצְרִים. וַיְהוֹן מִפְּקֻנֹּהִי לַיָּמָה: וַיִּגְבּוּל יָם וְהָיָה
לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וַיִּגְבּוּל זֶה-יְהִיָּה לָכֶם גְּבוּל יָם:

— רש"י —

חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבפ'טה לצד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לצד הדרום ובא לו לנחל מצרים ומשם לצד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערב של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית: כ' והיו תוצאותיו הימה. אל מצר המערב שאין עוד גבול נגב מארץ לצד המערב משם והלאה: ויגבול ים. ומצר מערבי מהו: והיה ל'כם הים הגדול. למצר: ויגבול. הנסין שבתוך הים אף הם מן הגבול והם א'יים, שפורין איסלי"ש [א'יים]:

וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעַל עֲקֵרְבִים. כל מקום שנאמר ונסב או ויצא, מלמד שלא היה המצר שווה אלא הולך ויוצא לחוץ, יוצא המצר ועוקם לצד צפוןו שלעולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה שלמעלה עקרב'ים, נמצא מעלה עקרב'ים לפניו מן המצר: ויעבר צנח. אל צין כמו מצרימה: והיו תוצאותיו. קצותיו. בדרומה שלקדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון שלעולם ונמשך עוד באלכסון למערב ובא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויצא

וז'לק הדקדוק: ה'נחלה מצרים. ה"ה נוספת כי המלה מלעיל (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

ותחום מערבא. ויהי לכון. ימא רבא
ותחומיה. דין יהי לכון תחום מערבא:

**וזה יהיה לכם גבול צפון
מן הים הגדל תתאו לכם**

הר ההר: ודין יהי לכון תחום
צפונא. מן ימא רבא. תכונון לכון להור

**טורא: מהר ההר תתאו
לבא חמת והיו תוצאות**

הגבל צדדה: מהור טורא. תכונון למטי חמת. ויהיו מפקננהי

דתחומא לצדד: **ויעא הגבל זפרנה והיו תוצאותיו**

חצר עינן זה יהיה לכם גבול צפון: ויפוק תחומא
לזפרון. ויהיו מפקננהי לחצר עינן. דין יהי לכון תחום צפונא:

והתאוייתם לכם לגבול קדמה מחצר עינן

שפמה: ותכונון לכון לתחום קדומא. מחצר עינן לשפם:

ז) והדא יפון לכם אלהי
אלשומאלי. מן אלפחר
אלפכיר. תחדו לכם אלי גבל
הור: ח) ומנה אלי חמאה. ויפון
כירוגה אלי צדד: ט) ויכירג
אלי זפרון. וינתהי אלי חצר
עינן. הדא יפון לכם אלהי אל
שומאלי: י) וחדו לכם אלהי אל
שירקי. מן חצר עינן אלי פאמיה:

— רס"י —

כל מקום שנאמר תוצאות הגבול, או המצר
כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל, או
משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו
להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב
הראשון, ולענן רוחב המדה הראשון קראו
תוצאות, ששם בלתי אותה מדה:
ט) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף
המצר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע
צפונית מורחית. ומשם והתאוייתם לכם אל
מצר המורחי: י) והתאוייתם. לשון הסבה
ונטיה כמו תתאו: שפמה. במצר המורחי
ומשם הרבלה:

גבול צפון. מצר צפון: מן הים הגדול
תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע
צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך
הים ויש מרוחב הים לפנים המנו וחוצה
המנו: תתאו. תשפיעו לכם לנטות ממערב
לצפון אל הר ההר: תתאו. לשון סבה, כמו
(ד"כ ז' יב, יא) אל תא הרצים, (יחזקאל מ, י)
ותאי השער היציע, שקורין אפימייז, שהוא
מוסב ומשפיע: מהר ההר. תסבו ותלכו אל
מצר הצפון לצד המורח ותפגעו בלבא חמת,
זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול.

תפסיר רס"ג

יא) וינחדר מן פאמיה. אלי' דפני מן שרקי אלעין. פינחדר ויצ'רב. אלי' גאנב בחר גניסר שרקי'א: יב) וינזל אלארדן. ויכון כ'רוגה אלב'חירה אלמ'י'תה. הדיא תכון ל'כס חדוד אלפלד מסת'דירא: יג) פאמר מוסי' בני אסראיל. ען קול אללה וקאל. הדיא אלפלד אלמ'חדוד תנועונה באס'הם, כמא אמר אללה. אן יעטא לתסעה' אסבאט ונצף: יד) אד' קד' אכ'ד' סבט ראובן.

וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשְׁפַּם הַרְבֵּלָה מִקֶּדֶם לְעֵין וִירֵד הַגִּבּוֹל וּמַחָה עַל-כֶּתֶף ים-כְּנָרֶת קִדְמָה: וַיַּחֲזוּ תַּחֲוֵמָא מִשְׁפָּם. לְרַבְלָה מִמִּדְנָח לְעֵין. וַיַּחֲזוּ תַּחֲוֵמָא. וַיִּמְטִי עַל כִּיף ים גְּנִיסֵר קִדְוֵמָא: וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וַהֲיוּ תּוֹצְאֹתָיו ים הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לַגְּבֻלָּתִיָּה סָבִיב: וַיַּיַּחֲזוּ תַּחֲוֵמָא לַיַּרְדֵּנָא. וַיַּהֲזוּ מִפְּקֻנֹּהִי לַיִּמָּא דְּמִלְחָא. דָּא תִּהְיִי לְכוֹן אֶרְעָא. לַתַּחֲוֵמָא סָחוֹר סָחוֹר: וַיֵּצֵן מֹשֶׁה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרֵל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וַחֲצֵי הַמִּטָּה: וּפִקִּיד מֹשֶׁה. יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר. דָּא אֶרְעָא. דִּתְחַסְּנוּן יִתָּה בְּעַדְבָּא. דִּפְקִיד יִי. לְמִתְּנָה לְתַשְׁעַת שְׁבָטִין וּפְלָגוֹת שְׁבָטָא: דָּא כִּי לְקַחוּ מִטָּה בְּנֵי

— רס"י —

ובא מן הצפון לדרום באלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושף לצד מזרחו של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כולה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח, שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית. הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

יא) מקדם לעין. שם מקום. והמצר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המצר ומאריך ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. אל עבר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת תוף לגבול במערב, והגבול במזרח ים כנרת, ומשם יורד אל הירדן והירדן מושף

תפסיר רס"ג

הֲרֹאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם
וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית
אֲבֹתָם וַחֲצִי מִטָּה מִנִּשָּׁה
לְקָחוּ נַחֲלָתָם: אֲרִי קִבִּילוּ.
שִׁבְטָא דְּבִנֵּי רֹאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן.
וּשְׁבִטָא דְּבִנֵּי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן. וּפְלָגוֹת
שִׁבְטָא דְּמִנִּשָּׁה קִבִּילוּ אַחֲסַנְתָּהוֹן:

וסבט גר ונצף סבט מנשה.
נחלתהם לביות אבאיהם:
טו) הדיאן אלסבטאן ואלנצף.
אכדו נחלתהם. מן עבר ארדן
יריחא אלשרקי: טז) תים כלם
אללה מוסי תכלימא: יז) הדיא
אסמא אלדגאל. אלד"י יקסמו
לכם אלבלד. אלעזר
אלאמאם. ויהושע אבן נון:

שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וַחֲצִי הַמִּטָּה
לְקָחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לִירֵדָן יֵרְחוֹ קִדְמָה
מִזְרָחָה: תִּרִין שִׁבְטִין וּפְלָגוֹת שִׁבְטָא. קִבִּילוּ אַחֲסַנְתָּהוֹן. מֵעֵבֶרָא.

לִירֵדָנָא דִּירֵיחוֹ קִדְמוֹא מִדְּנַחָא: פ (רביעי) (ששי כשהן מחוברות)

אֶל־מִנְשָׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: הֲאֵלֶּה
שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן: אֵלֶּיךָ שְׁמַחַת גּוֹבְרִיא.
דִּיחֲסִנּוֹן לְכוּן יֵת אַרְעָא. אֶלְעָזָר כְּהֵנָא. וַיהוֹשֻׁעַ בֶּר נון:

— רס"י —

ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי
כאלו עשאו שלוחים. ולא יתכן לפרש
לכם זה ככל לכם שבמקרא. שאם פן
היה לו לכתוב ינחילו לכם. ינחלו
משמע שהם נוחלים לכם בשבילכם
ובמקומכם, כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

טו קדמה מזרח. אל פני העולם שהם
במזרח, שרוח מזרחית קרויה פנים, ומערבית
קרויה אחר, לפיכך דרום לימין וצפון
לשמאל: יז אשר ינחלו לכם. בשבילכם כל
נשיא ונשיא אפטרופוס לשבטו ומחלק נחלת
השבט למשפחות ולגברים ובורר לכל אחד

זולק הדקדוק: טו לקחו נחלתם. תיבת לקחו בשופר הולך ותיבת נחלתם ברביע וכן כתב
א"ת משם ספרי ספרד:

תפסיר רס"ג

יח) וְשָׂרִיף מִן כָּל סַבֵּט. כִּדְוָה לְיִקְסָם אֶלְבָּלֶד: יט) וְהָיָא אֶסְמֵאֵיהֶם. מִן סַבֵּט יְהוּדָה. כֹּלֵב אֲבִן יִפְנֶה: כ) וּמִן סַבֵּט שִׁמְעוֹן. שִׁמְוֵאל אֲבִן עַמִּיהוּד: כא) וּמִן סַבֵּט בְּנִימִין. אֱלִידָד אֲבִן כְּסִלּוֹן: כב) וּמִן סַבֵּט דִּן שָׂרִיפֵא. בָּקִי אֲבִן יִגְלִי: כג) לְבָנֵי יוֹסֵף מִן סַבֵּט בְּנֵי מְנַשֶּׁה שָׂרִיף. חֲנִיאל אֲבִן אֶפְרַיִם: כד) וּמִן סַבֵּט בְּנֵי שִׁפְטָן: כה) וּלְסַבֵּט זְבוּלֹן שָׂרִיפֵא. אֱלִיעֶזֶר אֲבִן פְּרָנָה:

יח) וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמֵּטָה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת-הָאָרֶץ: וְרָבֵא חַד. רָבֵא חַד מִשְׁבֵּטֵא. תִּדְבְּרוּן לְאַחֲסָנָא יֵת אֶרְעָא: יט) וְאַלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כֹּלֵב בֶּן-יִפְנֶה: וְאֶלִּין שְׁמֵהָת גּוֹבְרִיָּא. לְשִׁבְטֵא דִּיהוּדָה. כֹּלֵב בֶּר יִפְנֶה: כ) וּלְמִטָּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שִׁמְוֵאל בֶּן-עַמִּיהוּד: וּלְשִׁבְטֵא

דְּבִנֵי שִׁמְעוֹן. שִׁמְוֵאל בֶּר עַמִּיהוּד: כא) לְמִטָּה בְּנִימִין אֱלִידָד בֶּן-כְּסִלּוֹן: כ) לְשִׁבְטֵא דְּבִנִּימִין. אֱלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן: כב) וּלְמִטָּה בְּנֵי-דִן נָשִׂיא בָּקִי בֶּן-יִגְלִי: וּלְשִׁבְטֵא דְּבִנֵי דִן רָבֵא. בָּקִי בֶר יִגְלִי: כג) לְבָנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי-מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חֲנִיאל בֶּן-אֶפְרַיִם: כד) לְבָנֵי יוֹסֵף. לְשִׁבְטֵא דְּבִנֵי מְנַשֶּׁה רָבֵא. חֲנִיאל בֶּר אֶפְרַיִם: כה) וּלְמִטָּה בְּנֵי-אֶפְרַיִם נָשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן-שִׁפְטָן: וּלְשִׁבְטֵא דְּבִנֵי אֶפְרַיִם רָבֵא. קְמוּאֵל בֶּר שִׁפְטָן: כה) וּלְמִטָּה בְּנֵי-זְבוּלֹן נָשִׂיא אֱלִיעֶזֶר בֶּן-פְּרָנָה:

— רס"י —

יח) לְנַחֵל אֶת הָאָרֶץ. שְׂיָהָא נִוְחַל וְחֹלֵק אוֹתָהּ בְּמִקְוֵמָכֶם:

זולק הדקדוק: יח) תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת הָאָרֶץ. בדפוסים תיבת תקחו בטפחא, לנחול שופר הולך וכן הוא בקצת תיגאן. ובתיגאן קדמוניות תקחו בזקף גדול כמו שהוא כאן:

שִׁמְוֵאל דְּמִינֵה (יח) תִּקְחוּ לְנַחֵל. תִּקְחוּ טַפְחָא לְנַחֵל מֵאֲרֵכָה. כן המנהג כדעה ראשונה שבח"ד.

תפסיר רס"ג

(כו) ומן סבט יששכר שריפא פלטיאל אבן עזון: (כז) ומן סבט אשר שריפא. אחיהוד אבן שלומי: (כח) ומן סבט נפתלי שריפא. פדהאל אבן עמיהוד: (כט) תולאי. אלדי אמר אללה. אן יקסמו לבני אסראיל בלד כנעאן: (ל) א תים פלם אללה מוסי פי בידאת מואב. עלי ארדן יריחא תכלימא: (ב) מר בני אסראיל. באן יעטו

ולשבטא דבני זבולון רבא. אליצפן בר פרנך: כו ולמטה בני-יששכר נשיא פלטיאל בן-עזון: ולשבטא דבני יששכר רבא. פלטיאל בר עזון: כז ולמטה בני-אשר נשיא אחיהוד בן-שלמי: ולשבטא דבני אשר רבא. אחיהוד בר שלומי: כח ולמטה בני-נפתלי נשיא פדהאל בן-עמיהוד: ולשבטא דבני נפתלי רבא. פדהאל בר עמיהוד: כט אלה אשר צוה יהוה לנחל את-בני-ישראל בארץ כנען: אלין. דפקיד יי. לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען: פ חמדיטור בספרי תימן (חטיבי) לה א וידבר יהוה אל-משה בערבת מואב על-ירדן ירחו לאמר: ומליל יי. עם משה במישריא דמואב. על ירדנא דיריחו למימר: ב צו את-בני ישראל ונתנו ללויים מנחלת אחזתם ערים לשבת ומגרש לערים סביבתיהם תתנו ללויים:

— רס"י —

כט לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו להם ז ומגרש. רוח מקום חלק חוץ לעיר אותה להם למחלקותיה: סביב להיות לנוי לעיר, ואין רשאים לבנות

וזלק הרקדוק: כ פדהאל בן עמיהוד. כתב מהרי"ב וז"ל לחוד ומפיק שוא עכ"ל פירוש דבריו שהוא מפיק מפני השו"א שבה"א ועיין פרשת בהעלתך מה שכתבנו משמו בתיבת פדהצור ע"ש:

תפסיר רס"ג

אלליואניין. מן נחלת חוזהם
קרא יסכניהא. ואפניה להם
חואליהא: (ג) ותפון אלקרא
סכנא להם. ואפניהתהא.
לבהאימהם וסרחתם וסאיר
חיואניהם: (ד) ואפניה אלקרא.
אלתי תעטוהא לאליואניין. מן
כארג חאיט אלקריה. אלף
דראע מסתדירא: (ה) תים
אמסחו מן כארג אלקריה.
אלי גהה אלמשרק אלפין
דראע. ואלי גהה אלגנוב
אלפין דראע. ואלי גהה
אלגרב אלפין דראע. ואלי
גהה אלשמאל. אלפין דראע
ואלקריה פי וסטהא. פדאלך

פקיד ית בני ישראל. ויתנון לליואי.
מאחסנת. אחדתהון קרוין למתב. ורוח.
לקרויא סחרניהון. תתנון לליואי:
והיו הערים להם לשבת
ומגרשיהם יהיו לבהמתם
ולרכשם ולכל חיתם: ויהון
קרויא. להון למתב. ורוחיהון. יהון
לבעידהון ולקניניהון. ולכל חיותהון:
ומגרשי הערים אשר
תתנו ללויים מקיר העיר
וחוצה אלף אמה סביב:
ורוחי קרויא. דתתנון לליואי. מפותל
קרתא ולברא. אלף אמין סחור סחור:

ומדתם מחוץ לעיר את-פאת-קדמה אלפים
באמה ואת-פאת-נגב אלפים באמה ואת-
פאת-ים | אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים
באמה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי
הערים: ותמשחון מברא לקרתא. ית רוח קדומא תרין אלפין
אמין. וית רוח דרומא תרין אלפין אמין. וית רוח מערבא תרין אלפין
אמין. וית רוח צפונא. תרין אלפין אמין וקרתא במציע. דין יהי להון.

— רס"י —

שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה: פיצד אלפים, הוא נותן להם סביב, ומקום
ג ולכל חיתם. ולכל צרכיהם: ד אלף אמה
סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה, הא

וכרמים:

תפסיר רס"ג

יכון לכם. מקדאר אפניה
אלקרא: (ו) ואלקרא אלדי
תעטוהא לאליאנין. מנהא סת
קרא אלחמא. אלדי תעזלוהא.
ליהרב אליהא אלקאתל.
ואציפו אליהא. אתנין
וארבעין קריה: (ז) פתציר גמיע
אלקרא. אלדי תעטוהם.
תמאניה וארבעין קריה
ואפניתהא: (ח) ואלקרא. אלדי
תעטוהם מן חוז בני אסראיל.
ממן אכיד כתיירא כתיירו. ומן
מן אכיד קלילא קללו. פלועט
כל סבט עלי קדר נחלתה:
(ט) תם כלם אללה מוסי
תכלימא: (י) מר בני אסראיל.

רוחי קרויא: ואת הערים
אשר תתנו ללויים את
שש-ערי המקלט אשר
תתנו לגם שמה הרצח
ועליהם תתנו ארבעים
ושתיים עיר: וית קרויא. דתתנו
ללויאי. ית שית קרוי שיזבותא. דתתנו.
למערק לתמן קטולא. ועליהון תתנו.
ארבעין ותרתין קרוין: כל-
הערים אשר תתנו ללויים
ארבעים ושמנה עיר אתהן

ואת-מגרשיהן: כל קרויא. דתתנו ללויאי. ארבעין ותמני
קרוין. יתהון וית רוחיהון: והערים אשר תתנו
מאחזת בני-ישראל מאת הרב תרבו ומאת
המעט תמעיטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו
יתן מעריו ללויים: וקרויא. דתתנו מאחסנת בני ישראל. מן
סגיא תסגון. ומן זעירי תזערון. גבר. כפום אחסנתיה דיחסנון. יתין

מקרויה ללויאי: פ **ששי** בספרי תימן **שביעי** כשהן מחוברות בסת"י

(ששי) (שביעי כשהן מחוברות) **וידבר יהוה אל-משה**
לאמר: ומליל יי עם משה למימר: **דבר אל-בני**
ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים

תפסיר רס"ג

וקל להם. אד"א אנתם. גזתם
אלא־רדן אלי' בלד כנעאן:
(יא) פאסמן לכם קרא חמא.
יהרב אליה אי' קאתל. קתל
נפסא סהוא: יב) פתכון תלך
אלקרא. תחמיה מן אלולי. ולא
יקתל. חתי' יקוף. בין ידי
אלגמאעה פחכמון עליה
בדיאלד: יג) ואלקרא אלתי
תעזלונהא. סת קרא חמא תכון
לכם: יד) ת'לאת' מנהא פי עבר
אלא־רדן. ות'לאת' מנהא פי
בלד כנעאן. תכון קרא חמא:

אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן:

מליל עם בני ישראל. ותימר להון. ארי
אתון. עברין ית ירדנא לארעא דכנען:

וְהַקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים

עָרֵי מְקֻלָּט תִּהְיֶינָה לָכֶם

וְנִסְ שָׁמָּה רֵצַח מִכֶּה־נַּפֶּשׁ

בְּשִׁגְגָה: ותזמנון לבון קרוין. קרוי

שיזבותא יהון לבון. ויערוק לתמן

קטולא. דיקטול נפשא בשלו: יב) **וְהָיוּ**

לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגָּאֵל

וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עֲמֻדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה

לְמִשְׁפָּט: ויהון לבון קרויא. לשיזבא מגאיל דמא. ולא ימות

קטולא. עד דיקום. קדם פנשתא לדינא: יג) **וְהָעָרִים אֲשֶׁר**

תִּתְּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מְקֻלָּט תִּהְיֶינָה לָכֶם: וקרויא דתתנון.

שית קרוי שיזבותא יהון לבון: יד) **אֵת | שְׁלֹשׁ הָעָרִים**

תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ

בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מְקֻלָּט תִּהְיֶינָה: ית תלת קרויא.

— רס"י —

שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען:
יד **אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים** וגו'. אף על פי שבארץ
כנען תשעה שבטים וכאן אינן אלא שנים
וחצי, השה מנין ערי מקלט שלהם משום
דבגלעד נפישו רוצחים. דכתיב (כושע ו, ח)
גלעד קרית פועלי און עקבה מדם:

יד **וְהַקְרִיתֶם**. אין הקריה אלא לשון הזמנה
וכן הוא אומר (בראשית כז, כ) כי הקרה ה'
אלהיך לפני: יב **מִגָּאֵל**. מפני גואל הדם
שהוא קרוב לנרצח: יג **שֵׁשׁ עָרֵי מְקֻלָּט**.
מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו שלש
ערים בעבר הירדן, לא היו קולטות עד

תפסיר רס"ג

טו) לבני אסרָאִיל. וְלֹא־לְגִרִיב
אֶל־כִּיל פִּי מֵא בִינָהֶם. יִהְיֶה
אֵלֵיהֶם. כָּל מִן קָתַל נַפְסָא
סְהוּא: טז) וְאָמַר אֵן פֶּאן
צִרְבָּה. בְּאֵנָה חֲדִיד פִּקְתִּלָּהּ
פְּהוּ קֹאֲתַל יִסְתַּחֲק אֶלְקִתַּל:
יז) אוֹ צִרְבָּה בְּחָגֵר. מִקְבוּץ'
מִקְדָּאֵר מֵא יָמוֹת בְּהֵא פִקְתִּלָּהּ.
פְּהוּ קֹאֲתַל יִסְתַּחֲק אֶלְקִתַּל:
יח) אוֹ צִרְבָּה בְּאֵנָה כִּשְׁב.
מִקְבוּץ' מִקְדָּאֵר מֵא יָמוֹת בְּה

תתננון מעברא לירדנא. וית תלת
קרויא. תתננון בארעא דכנען. קרוי
שיזבותא יהוין: טו) לבני ישראל
ולגר ולתושב בתוכם
תהיינה שש־הערים
האלה למקלט לנוס שמה
כל־מפה־נפש בשגה: לבני
ישראל. ולגיריא ולתותביא דביניהון.
יהוין. שית קרויא האלין לשיזבא.

למערק לתמן. כל דיקטול נפשא בשלו: טז) ואם־בכלי
ברזל | הִכּוּ ויָמוּת רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח:
ואם במאן דברזל מחהי. וקטליה קטולא הוא. אתקטלא יתקטיל
קטולא: יז) ואם באבן יד אשר־יָמוּת בֶּה הִכּוּ ויָמוּת
רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח: ואם. באבנא דמתנספא
ביד דהיא כמסת דימות בֶּה מחהי. וקטליה קטולא הוא. אתקטלא
יתקטיל קטולא: יח) או בכלי עץ־יד אשר־יָמוּת בּוֹ

— רס"י —

למטה או בכל אבן אשר ימות בֶּה בלא
ראות וגו', לפד על האמורים למעלה
שבדורג במזיד הכתוב מדבר: י) באבן יד.
שיש בֶּה מלא יד: אשר יָמוּת בֶּה. שיש בֶּה
שעור להמית, כתרגומו. לפי שגאמר (שמות
כא, יח) והכה איש את רעהו באבן, ולא נתן
בֶּה שעור, יכול כל שהוא, לכה נאמר אשר
יָמוּת בֶּה: יח) או בכלי עץ יד. לפי שגאמר
וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט
(שמות כא, יב) יכול כל שהוא, לכה נאמר בעץ

טו) ואם בכלי ברזל הִכּוּ. אין זה מדבר
בדורג בשוגג הסמוך לו, אלא בדורג במזיד.
ובא ללמד, שדדורג בכל דבר צריך שיהא
בו שעור כדי להמית, שגאמר בכלם אשר
יָמוּת בּוֹ, דמתרגמין דהיא כמסת דימות
ביה, חוץ מן הברזל, שגלוי וידוע לפני
הקדוש ברוך הוא שדברזל ממית בכל
שהוא אפלו מחט, לפיכך לא נתנה בו תורה
שעור לכתוב בו אשר יָמוּת בּוֹ. ואם תאמר
בדורג בשוגג הכתוב מדבר, הרי הוא אומר

תפסיר רס"ג

פִּקְתָּלָהּ פָּהוּ קִאֲתֵל יִסְתַּחֵק
 אֶלְקֵתֵל: (ט) וְלִי אֲלֹדִם הוּ
 יִקְתָּלָה אֲדִיא פִּאֲגֵאָה בְּחֵק:
 (כ) וְאֵן דְּפֻעָה בְּשִׁנְאָה. או טֶרַח
 עֲלִיָּה שִׁיִּיא. בְּתַעֲמֻד פִּקְתָּלָה:
 (כא) או צִרְבָּה בִּידָה בְּעִדָּאוּה
 פִּקְתָּלָה. פִּלְיִקְתֵּל אֶלְצִאֲרָב
 קִתְּלָא לֵאנָה קִאֲתֵל. פֹּלִי אֲלֹדִם
 יִקְתָּלָה אֲדִיא פִּאֲגֵאָה בְּחֵק:
 (כב) וְאֵן דְּפֻעָה בְּגִתָּה בְּלֵא
 בְּגִצָּה. או טֶרַח עֲלִיָּה. אִיִּיה
 אֲנִיָּה בְּלֵא תַעֲמֻד: (כג) או אֲוֻקַּע
 עֲלִיָּה. אִי חֲגֹר כָּאֵן בְּלֵא תַעֲמֻד

הִכְהוּ וַיָּמָת רֵצַח הוּא מוֹת

יוֹמָת הָרֵצַח: או. בְּמֵן דָּאָע

דְּמַתְנִסִּיב בִּיד דְּהוּא כְּמַסֵּת דִּימוֹת בִּיה
 מְחָהִי. וְקַטְלִיה קְטוּלָא הוּא. אֶתְקַטְלָא

יִתְקַטִּיל קְטוּלָא: **וְט גֵּאל הָדִם**

הוּא יָמִית אֶת-הָרֵצַח

בְּפִגְעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתְּנוּ: גֵּאִיל

דְּמָא. הוּא יִקְטוּל יֵת קְטוּלָא. כִּד אֶתְחִיב
 לִיה מֵן דִּינָא הוּא יִקְטַלְנִיה:

וְאִם-בְּשִׁנְאָה יִהְיֶהנּוּ אוֹ-

הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּעִדִּיה וַיָּמָת: וְאִם בְּשִׁנְאָה דְּחָהִי. או רְמָא

עֲלוּהִי. בְּכַמְנָא וְקַטְלִיה: **כא או בְּאִיבָה הִכְהוּ בִּידּוֹ וַיָּמָת**

מוֹת-יוֹמָת הַמִּכָּה רֵצַח הוּא גֵּאל הָדִם יָמִית

אֶת-הָרֵצַח בְּפִגְעוֹ-בּוֹ: או בְּדַבְּבוֹ. מְחָהִי בִּידִיה וְקַטְלִיה.

אֶתְקַטְלָא יִתְקַטִּיל מְחָיָא קְטוּלָא הוּא. גֵּאִיל דְּמָא. יִקְטוּל יֵת קְטוּלָא

כִּד אֶתְחִיב לִיה: **כב וְאִם-בְּפִתָּע בְּלֵא-אִיבָה הִדְפוּ**

אוֹ-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל-כָּלִי בְּלֵא עִדִּיה: וְאִם בְּתַפִּיף

בְּלֵא דְּבָבוּ דְּחָהִי. או רְמָא עֲלוּהִי. כָּל מָאֵן בְּלֵא כְּמֵן לִיה:

כג או בְּכָל-אֶבֶן אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ בְּלֵא רְאוּת וַיִּפֹּל

— רש"י —

אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ, שְׂהֵא בּוֹ כְּדִי לְהַמִּית: סְמוּךְ לוֹ, וְלֹא הָיָה לוֹ שְׁחוֹת לְהִזְהַר עָלָיו:

יֵת בְּפִגְעוֹ בּוֹ. אֶפְלוּ בְּתוֹךְ עָרֵי מִקְלָט: כַּג אוֹ בְּכָל אֶבֶן אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ. הִכְהוּ:

כְּבָעִדִּיה. כְּתִרְגוּמוֹ, בְּכַמְנָא. בְּמֵאֲרָב: בְּלֵא רְאוּת. שְׂלֵא רְאָהוּ: וַיִּפֹּל עָלָיו. מִכָּאֵן

כַּכְּבָּתָע. בְּאוֹנָס. וְתִרְגוּמוֹ בְּתַפִּיף, שְׂהֵיה אֶמְרוּ הַהוּרָג דְּרָף יִרְדָּה גּוּלָה, דְּרָף עֲלִיה

תפסיר רס"ג

פמאת. והו פי דאלך לים בעדו
לה. ולא טאלב שרה:
כד) פלתחכם אלגמאעה. בין
אלקאתל ובין אלולי. בהדא
אלאחכאם: כה) ותכ'לץ. אל'
גמאעה הדא אלקאתל. מן יד
אלולי. ותרדה אלי קריה' חמאה
אלתי הרב אליהא ויקים תם.
אלי מות אלגמאם אלכביר.
אלדי מסח בדהן אלקודס:
כו) פאן הו כרג ען חד קריה'

עֲלֵיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא-אוֹיֵב
לוֹ וְלֹא מִבְּקֶשׁ רָעָתוֹ: או
בְּכָל אֲבָנָא. דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימוֹת בַּה
בְּלֹא חַיִּי. וּרְמָא עֲלוּהִי וּמִית. וְהוּא לֹא
שְׁנִי לִיה. וְלֹא תָבַע בְּשִׁתִּיה:
כד) וּשְׁפָטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמָּכָה
וּבֵין גְּאֵל הַדָּם עַל
הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה: וַיִּדְנוּ
כְּנִשְׁתָּא. בֵּין מַחֲיָא. וּבֵין גְּאֵיל דְּמָא. עַל

דִּינִיָּא הָאֵלִין: כה) וַהֲצִילוּ הָעֵדָה אֶת-הָרֹצֵחַ מִיַּד
גְּאֵל הַדָּם וַהֲשִׁיבוּ אוֹתוֹ הָעֵדָה אֶל-עִיר מְקֻלָּטוֹ
אֲשֶׁר-נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
אֲשֶׁר-מָשַׁח אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: וַיִּשְׁיִבּוּ כְּנִשְׁתָּא יֵת
קְטוּלָא. מִיַּד גְּאֵיל דְּמָא. וַיְתִיבוּ יֵתִיה כְּנִשְׁתָּא. לְקָרִית שִׁיבּוֹתִיה
דְּעָרָק לְתַמָּן. וַיְתִיב בַּה. עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא. דְּרַבִּי יֵתִיה בְּמִשַּׁח
קוּדְשָׁא: כו) וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת-גְּבוּל עִיר

— רס"י —

הוא, שלא פרש מי משחו, אלא כמו אשר
משחו המושח אותו בשמן הקודש. ורבותינו
דרשוהו במסכת מכות (יא, ג) לראית דבר,
ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן
גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר
דינו, חוזר במיתתו שלשני, שנאמר אשר
משח אותו, וכי הוא משחו לפה או הפה
משח אותו, אלא להביא את הנמשח בימיו

אינו גולה: ככ עד מות הכהן הגדול. שהוא
בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך
ימיהם, והרוצח בא לסלק את השכינה
מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי
שיהא לפני כהן גדול. דבר אחר לפי שהיה
לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו
לישראל בחייו: אשר משח אותו בשמן
הקודש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים

זולק הדקדוק: כה וישב בה. תיבת וישב לעיל כי השופר ביו"ד בכל הספרים:

תפסיד רס"ג

חמאה. אלתני הרב אליהא:
 (כו) פוגדה אלולי. כארג ען חד
 קריה' חמאה. פקתלה. פלא
 תיאר לה: כח) כל יגלס פי
 קריה' חמאה. אלי מות
 אלמאם אלכפיר. ובעד
 מותה. ירגע אלי ארץ' חוזה:
 (כט) פתכון הד' לכם חכם עלי
 מר אגיאלכם פי גמיע
 מסאכנכם: ל) כל מן קתל נפסא
 עאמאדא. פבקול שאהדין
 אקתלה ואמא שאהד ואחד.
 פלא ישהד עליה פיקתל:

מקלטו אשר ינוס שמה:
 ואם מפק יפוק קטולא. ית תחום קרית
 שיזבותיה. דיערוק לתמן: כז) ומצא
 אתו גאל הדם מחוץ
 לגבול עיר מקלטו ורצח
 גאל הדם את-הרצח אין
 לו דם: וישבח יתיה גאל דמא.
 מברא. לתחום קרית שיזבותיה. וקטול.
 גאל דמא ית קטולא. לית ליה דם:
 כח) כי בעיר מקלטו ישב

עד-מות הפהן הגדל ואחרי-מות הפהן הגדל
ישוב הרצח אל-ארץ אחזתו: ארי בקרית שיזבותיה
 יתיב. עד דימות כהנא רבא. ובתר דימות כהנא רבא. יתוב קטולא.
 לארע אחסנתיה: כט) והיו אלה לכם לחקת משפט
 לדרתיכם בכל מושבתיכם: ויהון אלין לבון. לגזירת
 דין לדריכון. בכל מושבתיכון: ל) כל-מכה-נפש לפי עדים
 ירצח את-הרצח ועד אחד לא-יענה בנפש
 למות: כל דיקטול נפשא. לפום סהדין. יקטול ית קטולא.

— רס"י —

שמחזירו במיתתו: כז) אין לו דם. הרי הוא
 כהורג את המות שאין לו דם: כט) בכל
 מושבתיכם. למד שתהא סנהדרין קטנה
 נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ
 ישראל: ל) כל מכה נפש וגוי. הבא להרגו
 על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח.

תפסיר רס"ג

לא) ולא תאכידו דיה ען נפס קאתל. יגב עליה אלקתל. אלא יקתל קתלא: לב) ולא תאכידו מנה איציא דיה. לתהרבוה אלי בעץ קרא אלקמא. ליעוד ויסכן אלבלד. בעד מות אלאמאם: לג) ולא תדנסו אלבלד. אלדיי אנתם פיה. לאן אלדס ידנסה ולא יגפר לכם. ען אלדס אלדיי ספך פיה. אלא בדם סאפכיה:

וְסָהִיד חֵד, לֹא יִסְהִיד בְּאַנָּשׁ לְמַקְטֹל:
**וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ
 רֵעֶה אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת
 בִּי-מוֹת יוֹמָת: וְלֹא תִקְבְּלוּן מִמּוֹן
 עַל אָנָּשׁ קָטוֹל. דִּהוּא חַיִּיב לַמָּמֶת, אֲרִי
 אֶת־קִטְלָא יִתְקַטִּיל: לִב וְלֹא-תִקְחוּ
 כֹּפֶר לְנוֹס אֶל-עִיר מְקַלְטוֹ
 לָשׁוּב לְשִׁבְתָּ לְבָאֲרֵץ**

עַד-מוֹת הַכֹּהֵן: וְלֹא תִקְבְּלוּן מִמּוֹן. לְמַעַרְק לְקָרִית שִׁיבוּתִיה.
 לַמֶּתֶב לַמֶּתֶב בְּאַרְעָא. עַד דִּימוֹת כְּהֵנָא: לִג וְלֹא-תַחְנִיפוּ
 אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הִדָּם הוּא יַחְנִיף
 אֶת-הָאָרֶץ וְלֹא-יִכְפֹּר לָדָם אֲשֶׁר
 שָׁפַךְ-בָּהּ כִּי-אִם בְּדָם שָׁפְכוּ: וְלֹא תַחְיִבוּן יֵת
 אֲרַעָא. דְּאִתּוֹן בָּהּ. אֲרִי דְמָא. הוּא מַחִיב יֵת אֲרַעָא. וְלֹא-רַעָא
 לֹא מִתְכַּפֵּר. עַל דָּם זָכָאִי דְאִתְאַשְׁד בָּהּ. אֶלְהִין בְּדָם אֲשִׁדִּיחַ:

— רס"י —

שִׁיעִידוֹ שְׁבִמְזִיד וּבִהֲתִרְאָה הִרְגוּ: לֹא וְלֹא
 תִקְחוּ כֹפֶר. לֹא יִפְטֹר בְּמִמּוֹן: לִז וְלֹא תִקְחוּ
 כֹּפֶר לְנוֹס אֶל עִיר מְקַלְטוֹ. לְמִי שֶׁנָּס אֶל
 עִיר מְקַלְטוֹ שֶׁהִרְג בְּשׁוּגָג אֵינוֹ נִפְטֹר מִגְלוֹת
 בְּמִמּוֹן לְתֵן כֹּפֶר לָשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאַרְץ בְּטָרָם
 יְמוֹת הַכֹּהֵן: לְנוֹס. כְּמוֹ לָנֶס, כְּמוֹ (מִיכָה ז, ח)
 שׁוֹבֵי מִלְחָמָה, שֶׁשָּׁבוּ מִן הַמִּלְחָמָה, וְכֵן (נְפִיִּי
 ג, יח) נוֹגֵי מִמּוֹעֵד, וְכֵן (יְהוֹשֻׁעַ ה, ט) כִּי מְלִים

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת. ה"ג בְּתִרְגוֹם אוֹנְקֵלוֹס דִּהוּא חַיִּיב לַמָּמֶת בְּסִפְרִים
 כ"י, וּל"ג לְמַקְטֹל דֹּאפְשֵׁר לִהְיוֹת פּוֹעֵל יוֹצֵא וְהוּא הִיפֵךְ הַכוּוֹנָה:

תפסיר דס"ג

(לד) וְלֹא תִנָּסוּ אֶלְבִּלָה. אֶלְדִּי
 אַנְתָּם מִקִּמְיִן פִּידָה. אֶלְדִּי נִוְרִי
 סָאכֵן פִּידָה. פִּאֲנִי אֶלְלָה. נִוְרִי
 סָאכֵן. פִּי מָא בֵּין בְּנֵי אִסְרָאִיל:
לו (א) תִּם תִּקְדָּם. רוּיסָא אַבָּא
 עֲשִׂירָה בְּנֵי גֵלְעָד אֲבֹן מִכִּיר
 אֲבֹן מְנִשָּׁה. מִן עֲשָׂאִיר בְּנֵי
 יוֹסֵף. וְקֶאֱלֹו בֵּין יְדֵי מוֹסִי
 וְאַלְאֲשִׂרָאֵף. רוּיסָא אַבָּא בְּנֵי
 אִסְרָאִיל: (ב) וְקֶאֱלֹו, אֵן אֶלְלָה
 אֲמֵר סִידְנָא. בָּאֵן יַעֲטָא אֶלְבִּלָד
 נַחְלָה. בְּאַסְהֵם לְבְנֵי אִסְרָאִיל.
 וְאַמְרָה אִיצִיא. בָּאֵן יִדְפֵּעַ נַחְלָה
 צִלְפַּחַד אִכִּינָא אֱלִי בְּנֵאֲתָה:

וְלֹא תִטַּמֵּא אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ
אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי
אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וְלֹא תִסְאֲבוּן יַת אֶרֶעָא.

דַּאתוֹן יִתְבִּין בֵּהּ. דְּשִׁכְנִיתִי שְׂרִיא בְּגוּהָ.
אֲרִי אֲנֵא יי. שְׁכִינִתִּי שְׂרִיא. בְּגוּ בְּנִי

יִשְׂרָאֵל: פ

לֹא וַיִּקְרְבוּ רֵאשֵׁי הָאֲבוֹת
לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי-גִלְעָד

בֶּן-מֶכִיר בֶּן-מִנְשֶׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף
וַיִּדְבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי

אָבוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: וקריבו רישי אֲבֹתָא. לזרעית בְּנֵי
גִלְעָד פֶּר מְכִיר פֶּר מְנַשֶּׁה. מִזְרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף. וּמְלִילֹו. קֹדֶם מִשָּׁה וקדם

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנָי

עֲוֹה יִהְיֶה לָתֶת אֶת־הָאָרֶץ בְּנִחְלָה בְּגֹרֶל
לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנֵי עֲוֹה בִּיהוּה לָתֶת

אֶת־נַחֲלַת עֲלֻפְחָד אֶחָיו לְבָנָיו: וְאָמְרוּ יֵת רַבּוֹנִי
פֶּקִיד יי. לְמַתָּן יֵת אֲרָעָא בְּאַחְסָנָא. בְּעֵדְפָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. וְרַבּוֹנִי
אֲתַפְּקֵד בְּמִימְרָא דִּיֵּי. לְמַתָּן. יֵת אֲחֻסְנַת. עֲלֻפְחָד אֲחוּנָא לְבָנָתִיה:

● ————— רש"י ————— ●

לֹד אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ. שְׁלֹא תִשְׁכַּנּוּ אוֹתִי בְּטִמְאָתָהּ: כִּי אֲנִי ה' שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲףי בּוֹמֵן שְׁהֵם טִמְאִים שְׁכִינָה בִּינֵיהֶם:

תפסיר רס"ג

ג) פנכ'אף אן יצרן נסאא. לואחד מן אסבאט בני אסראיל. פתנקין חצתהן מן נחלה אבא'נא. ותואד עלי חצה אלסבט. אלד'י יתוונגן מנה. ויפון סהם נחלתנא מנקוצא: ד) ולו חתי יואפי סנה אלסלאק לבני אסראיל. לבקית חצתהן מואדה. עלי חצה אלסבט. אלד'י יתוונגן מנה. ונאקצה מן חצתנא: ה) פאמר מוסי בני אסראיל. ען קול אללה קאילא. נעמא קאל סבט ולד יוסף: ו) הד'א אלסמר אלד'י אמר אללה. פי

וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבִטֵי
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרָעָה
נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ
וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה
אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֵּרָל
נַחֲלָתָנוּ יִגְרָע: וַיְהִי־ן. לְחַד. מִבְּנֵי
שְׁבִטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים. וְתַתְּמִנֵּעַ
אֲחֻסְנַתְהוֹן מֵאֲחֻסְנַת אֲבֹתָנָא. וְתַתְּוֹסֵף.
עַל אֲחֻסְנַת שְׁבִטָא. דִּיהוֹיִן לְהוֹן. וּמַעֲדָב
אֲחֻסְנַתְנָא יַתְּמִנֵּעַ: וְאִם־יִהְיֶה
הַיֵּבֶל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסֶפֶה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת
הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מָטָה
אֲבֹתֵינוּ יִגְרָע נַחֲלָתָן: וְאִם יְהִי יוֹבִילָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל.
וְתַתְּוֹסֵף אֲחֻסְנַתְהוֹן. עַל אֲחֻסְנַת שְׁבִטָא. דִּיהוֹיִן לְהוֹן. וּמֵאֲחֻסְנַת שְׁבִטָא
דְּאֲבֹתָנָא. תַתְּמִנֵּעַ אֲחֻסְנַתְהוֹן: וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מָטָה בְנֵי־יוֹסֵף
דְּבָרִים: וּפְקִיד מֹשֶׁה יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. עַל מִמָּרָא דִּי לְמִימַר. יָאוּת.
שְׁבִטָא דְּבְנֵי יוֹסֵף מִמְּלָלִין: וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־עָוָה יְהוָה

— רס"י —

ל' נוסף על נחלת המטה. שהרי בנה יורשה והבן מתחס על שבט אביו: וְאִם יְהִי הַיֵּבֶל. מכאן היה רבי יהודה אומר עתיד היובל שיפסוק: וְאִם יְהִי הַיֵּבֶל.

זולק הדקדוק: וְאִם־יִהְיֶה הַיֵּבֶל. בקצת תיגאן ג"כ נמצא פסיק וברובם אינו:

כלומר אין זו מכירה שחוזרת ביובל, שהירשה אינה חוזרת, ואפלו אם יהיה היובל לא תחזור הנחלה לשבטו, ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

תפסיר רס"ג

חכם בנאת צלפחד. אן יתוונגן
למן חסן ענדקן. לכן יפון מן
עשירה סבט אביהן: ז) חתני
לא תדור תדיה אלנחלה לבני
אסראיל. מן סבט אלי סבט,
אלא ילזם כל סבט מנהם נחלה
אבאיה: ח) וכדיא חכם כל בנת
תרתי נחלה. מן בעץ עשירה
סבט אביהא תכון זוגה. לפי
ירת' כל סבט מנהם נחלה
אבאיה: ט) ולא תדור איה
נחלה פאנת. מן סבט אלי סבט
אכיר. כל ילזם כל סבט. מן בני
אסראיל נחלתה: י) פצנען
בנאת צלפחד. כמא אמר

לבנות צלפחד לאמר לטוב
בעיניהם תהיינה לנשים
אך למשפחת מטה אביהם
תהיינה לנשים: דין פתגמא
דפקיד יי. לבנת צלפחד למימר. לדתקין
בעיניהן יהוין לנשין. ברם. לזרעית.
שבטא דאבוהון יהוין לנשין: ז) ולא-
תסב נחלה לבני ישראל
ממטה אל-מטה כי איש
בנחלת מטה אבתיו ידבקו

בני ישראל: ולא תסחר אחסנא לבני ישראל. משבטא
לשבטא. ארי גבר. באחסנת שבטא דאבהתוהי. ידבקון בני ישראל:
ה) וכל-בת ירשת נחלה ממשות בני ישראל
לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה
למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבתיו:
וכל ברתא ירתת אחסנא. משבטיא דבני ישראל. לחד. מזרעית.
שבטא דאבוהא תהי לאתו. בדיל. דיירתון בני ישראל. גבר אחסנת
אבהתוהי: * ט) ולא-תסב נחלה ממשות למטה אחר
כי-איש בנחלתו ידבקו משות בני ישראל: ולא
תסחר אחסנא. משבטא לשבטא אוחרנא. ארי גבר באחסנתיה.
ידבקון. שבטיא דבני ישראל: ד) פאשר צוה יהוה את-משה

ייען עתה צוה פתחור עכא.

— רש"י —

ח) וכל בת ירשת נחלה. שלא יהיה בן לאביה:

תפסיר רס"ג

אללה מוסי' (יא) פצארתא
מחלה תרצה וחגלה ומלכה
ונועה בנאת צלפחד. נסאא לבני
אעמאמק: (יב) מן עשירה סבט
מנשה אבן יוסף צארן נסאא.
פכאנת נחלתה. לעשירה סבט
אביה: (יג) הדיא אלוצאיא
ואלאחכאם אלתי אמר מוסי'
אלי בני אסראיל פי בידאת
מואב. עלי ארדן יריחא:

בן עשו בנות עלפחד:

כמא דפקיד יי ית משה
בן עבדא בנת עלפחד: מפטיד

ותהיינה מחלה תרצה

וחגלה ומלכה ונועה בנות

צלפחד לבני דדיהן לנשים:

והואה מחלה תרצה. וחגלה ומלכה. ונועה
בנת עלפחד. לבני אחי אבוהון לנשין:

ממשפחת בני-מנשה בן-יוסף היו לנשים

ותהי נחלתן על-מטה משפחת אביהן: מזרעית.

בני מנשה בר יוסף הואה לנשין. והות אחסנתהון. על שיבט זרעית

אבוהון: ג אלה המצות והמשפטים אשר צוה

יהוה ביד-משה אל-בני ישראל בערבית מואב

על ירדן ירחו: אלין פקודיא ודיניא. דפקיד יי. בידא דמשה לות

בני ישראל. במישריא דמואב. על ירדנא דיריחו: פ פ פ

ס קלב פיסוקים סימן בלקס

סכום הפיסוקים שלספר אלף ומאתים ושמנים ושמונה אפרח סימן. וחציו והיה האיש
אשר אבחר בו מטהו יפרח. ופרשיותיו עשרה, יי בדד ינחנו סימן. וסדריו ל"ב, ל"ב
טהור ברא לי אלהים סימן. ופרקיו ל"ו, ל"ו חכמו ישכילו זאת סימן. מנן הפתוחות
שנים ותשעים והסתומות ששים ושש, הכל מאה וחמשים ושמנה פרשיות, אני חלק"ך
ונחלתך סימן.

— רש"י —

יא מחלה תרצה וגי'. כאן מנאן לפי גדלתן זו מזו בשנים ונשאנו כסדר תולדותן, ובכל
המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו:

חסלת פרשת מסעי

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה, במשה עבדו, ובִּישְׂרָאֵל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמן)

הפטרה דאלה מסעי למנהג הבלדי

בישעיה סימן א'

חֲזוֹן יִשְׁעִיהוּ בֶן-אֲמוֹן אֲשֶׁר חָזָה עַל-יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם בְּיוֹמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתָם אָחִיו יְחֻזְקִיָּהוּ מֶלֶכִּי
יְהוּדָה: נְבוֹאָתָה, יִשְׁעִיָּה בֶר אֲמוֹן. דָּאֲתַנְבִּי. עַל אֲנָשׁ יְהוּדָה, וְיִתְבִּי
יְרֻשָׁלַם. בְּיוֹמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתָם, אָחִיו יְחֻזְקִיָּהוּ, מֶלֶכִּיָּא דְבֵית יְהוּדָה: ב שָׁמְעוּ
שְׁמַיִם וְהָאֲזִינִי אֶרֶץ כִּי יְהוֹה דִּבֶּר בָּנִים גְּדֻלָּתִי וְרוֹמְמָתִי
וְהֵם פִּשְׁעוּ בִּי: שָׁמְעוּ שְׁמַיָּא דְזֻעוּ, כַּד יְהִבִּית אֲוִרִיתִי לְעַמִּי. וְאֶצִּיתִי
אֶרְעָא דְאֲתַרְגִּיפֹת, מִן קֳדָם פְּתַגְמִי. אֲרִי יֵי, מְלִיל. עַמִּי בֵית יִשְׂרָאֵל
קִרִּיתִי לְהוֹן בְּנִין, חֲבִיבֵתַנּוֹן וְיִקְרַתַּנּוֹן. וְאֲנּוֹן, מְרִדּוֹ בְּמִימְרִי: ג יָדַע
שׁוֹר קִנְהוֹ וְחֲמּוֹר אֲבוֹס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא
הִתְבּוֹנֵן: יָדַע תּוֹרָא, זְבִנְיָה. וְחֲמָרָא, אֲרִיא דְמְרוּהִי. יִשְׂרָאֵל, לֹא אֵילָף
לְמַדַּע דְּחֻלָּתִי. עַמִּי, לֹא אִסְתַּכַּל לְמַתָּב לְאֲוִרִיתִי: ד הוּא | גּוֹי חֲטָא
עִם כְּבֹד עוֹן זֶרַע מִרְעִים בָּנִים מִשְׁחִיתִים עֲזָבוּ אֶת-יְהוֹה
נִאֲעוּ אֶת-קִדּוּשׁ יִשְׂרָאֵל נָזְרוּ אַחֲזֹר: וי על דָּאֲתַקְרִיאוּ עִם
קִדִּישׁ, וְחֲטָו. כְּנִשָּׂא בְּחִירָא, אִסְגִּיאוּ חוֹבִין. אֲתַכְּנִיו בְּזֻרְעָא רְחִימָא,
וְאֲבֹאִישׁוּ. וְאֲתַאֲמַר לְהוֹן בְּנִין חֲבִיבִין, וְחֲבִילוֹ אֲוִרְחָתָהוֹן. שְׁבִקוּ, יֵת
פְּלַחְנָא דִּי. קִצּוֹ, בְּדַחֲלַת קִדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל. בְּדִיל עוֹבְדֵיהוֹן בִּישְׁיָא
אִסְתַּחֲרוּ, וְהוּוּ לְאַחֲרָא: ה על-מָה תָּכּוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרְהָ
כָּל-רֹאשׁ לַחֲלִי וְכָל-לֵב דִּי: ז לא מִסְתַּכְּלִין לְמִימַר, עַל מָא

לקינא. עוד, מוספין למחטי. לא אמרין. מדין, כל ריש מרע, וכל לב,
 דני: **מכף-רגל ועד-ראש אין-בו מתם פצע וחבורה**
ומכה טריה לא-זרו ולא חפשו ולא רככה בשמן: משאר
 עמא ועד רישיא, לית בהון דשלים בדחלתי. בלהון, סרבין ומרדין.
 אתגעלו בחובין, כמחא מרסא. לא שבקין מזדונהון, ולא מחמדן
 לתיבתא. ואף לא זכון להון, לאגנא עליהון: **ארצכם שממה**
עריכם שרפות אש אדמתכם לנגדכם זרים אכלים
אתה ושממה כמהפכת זרים: ארעכון צדיא. קרויכון, יקידת
 נור. ארעכון, לקבלכון, עממיא מחסנין יתה. ובחוביכון, צדיאת מנכון.
 אתחלפת, והות לנכראין: **ונותרה בת-ציון כסכה בכרם**
במלונה במקשה בעיר נצורה: ואשתארת פנשתא דציון
 כמטלתא בכרמא, בתר דקטפוהי. כערסל מבתותא במקטיא, בתר
 דאבעיוהי. בקרתא, דצירין עליה: **לולי יהנה צבאות הותיר**
לנו שריד כמעט כסדם היינו לעמרה דמינו: אלו לא פון,
 מותר טוביה דיי צבאות. אשאר לנא שיזבא, כרחמוהי. אית עמנא חובין
 דכאנש סדום, פון אבדנא, וכיתבי עמורה, אשתיצינא: **שמעו**
דבר-יהוה קציני סדם האזינו תורת אלהינו עם עמרה:
 קבילו פתגמא דיי שלטוניא דעובדיהון בישין, כשלטוני סדום. אציתו,
 לאוריתא דאלהנא. עמא דעובדיהון דמן, לעם עמורה: **למה לי**
רב-זבחיכם יאמר יהוה שבעתי עלות אילים וחלב
מריאים ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי: לא
 רעוא קדמי בסגיאאות נכסת קדשיכון, אמר יי. מסת עלות דכרין, ותרב
 פטימין. ודם תורין ואמרין. וגדין דכאלין לא רעוא קדמי, בהון: **כי**
תבאו לראות פני מי-בקש זאת מידכם רמס חצרי:

דאתון אתון, לאתחזא קדמי. מן תבע דא מידכון, למיתי. לא תדושון,
 עזרתי: ^ד לא תוסיפו הביא מנחת-שוא קטרת תועבה
 היא לי חדש ושבט קרא מקרא לא-אוכל און ועצרה:
 לא תיספון. לאיתאה, מנחא אניסא. קרבן מרחק. הוא, קדמי. ירחין
 ושפין, בנישא אתון מתפנשין. לא שבקין חוביכון לקבלא צלותכון,
 בעדן בנישתכון: ^ד חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי
 לטרח נלאיתי נשא: ירחיכון ומועדיכון, רחיק מימרי. הו קדמי,
 לרחיק. אסגיתי, למשבק: ^ט ובפרשכם פייכם אעלים עיני
 מכם גם כן-תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים
 מלאו: וכד בהניא פרסין ידיהון לצלאה עליכון מסליקנא אפי שכינת,
 מנכון. ואף כד אתון מסגן לצלאה לא רעוא קדמי, לקבלא צלותכון.
 מדידיכון, דם זבאי מלין: ^ט רחצו הזכו הסירו רע מעלליכם
 מנגד עיני חדלו הרע: תובו לאוריתי, אדכו מחוביכון. אעדו.
 בישות עובדיכון, מקביל מימרי. אתמנעו, מלאבאשא: ^ד למדו
 היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו
 אלמנה: אילפו לאיטבא. תבעו דינא, זכו דאניס. דינו, דין יתמא.
 עבדו, קבילת ארמלתא: ^ד לכו-נא ונוכחה יאמר יהוה
 אם-יהיו חטאיכם בשנים בשלג ילבינו אם-יאדימו
 כתולע בעמר יהיו: בכין כד תתובון לאוריתא תבעון מן קדמי
 ואעביד בעותכון, אמר יי. אם יהון חוביכון פתימין בעבענין, בתלגא
 יחורון. אם יסמקון כזהוריתא, בעמר נקי יהון: ^ט אם-תאבו
 ושמעתם טוב הארץ תאכלו: אם תיבון, ותקבלון למימרי.

זולק הדקדוק: ^ט רע מעלליכם. השוא שבלמ"ד נח, כי אין געיא בעי"ן: ^ט לכו נא. בתביר
 גם בירושלמיים וכ"ד גדול:

וְלֹא־יֵשֵׁב אָדָם שָׁם: וְלֹא אָמְרוּ. נִדְחַל מִן קֹדֶם יי. דְּאָסִיק יִתְנָא,
מֵאָרְעָא דְּמִצְרַיִם. דְּדִבֵּר יִתְנָא, בְּמִדְבָּרָא. בְּאָרְעַ מִיִּשְׂרָאֵל וְחִרֹב בְּאָרְעַ
צֻרִיָּא, וְטוּלֵי מוֹתָא. בְּאָרְעַ. דְּלֹא עָדָא בֵּה, אָנֶשׁ. וְלֹא אֶתּוֹתֵב אֲנִשָּׁא,
תַּמּוֹן: ׀ וְאֵבִיָּא אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הַכְּרָמַל לֶאֱכֹל פְּרִיָּהּ
וְטוֹבָהּ וּתְבֹאוּ וּתְטַמְּאוּ אֶת־אֶרְצִי וְנַחֲלָתִי שְׁמָתָם
לְתוֹעֵבָה: וְאֵעִילִית יִתְכוֹן לְאָרְעָא דִּישְׂרָאֵל, דִּהּוֹת מִנְצַבָּא בְּכִרְמָלָא.
לְמִיכַל אֲבֵה, וְטוֹבָה. וְעֵלְתוֹן, וְסֵאִיבְתוֹן יֵת אָרְעַ בֵּית שְׁכִינָתִי. וְאֶחְסְנָתִי,
שְׁוִיתוֹן לְפִלְחָן טְעוֹתָא: ׀ הַכְּהֻנִּים לֹא אָמְרוּ אֵיָּה יְהוָה וְתַפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יִדְעוּנִי וְהָרַעִים פִּשְׁעוּ בִּי וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ
בְּפִעַל וְאַחֲרֵי לֹא־יֻעְלוּ הֵלְכוּ: כְּהֻנָּיָא. לֹא אָמְרוּ, נִדְחַל מִן קֹדֶם
יי. וּמִלְפֵי אוֹרִיתָא, לֹא אֵילְפוּ לְמַדַּע דְּחִלָּתִי. וּמִלְכִּיָּא, מְרִדּוּ בְּמִימְרִי.
וְנִבְיֵי שְׁקָרָא, מִתְנַבְּן בְּשׁוּם טְעוֹתָא. וּבְתֵר דְּלֹא יִהְנוּן לְהוֹן, אֲזִלוּ: ׀ לְכֹן
עַד אָרִיב אֶתְכֶם נֶאֱס־יְהוָה וְאֶת־בְּנֵי בְּנִיכֶם אָרִיב: בְּכִין.
אֲנָא עֲתִיד לְאַתְפָּרְעָא מִנְכוֹן, אָמַר יי. וּמִן בְּנֵי בְּנִיכֹן דְּאֵם יַעֲבֹדוֹן
כְּעוֹבְדִיכֹן, אֲנָא עֲתִיד לְאַתְפָּרְעָא: ׀ כִּי עֲבָרוּ אֵיִי כְּתִיִּים וְרָאוּ
וְקִדְר שְׁלָחוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ מְאֹד וְרָאוּ הֵן הִיְתָה כְּזֹאת: אָרִי
עִיבְרוּ. לְנִגּוֹת כְּתָאִי, וְחִזּוּ. וְלִמְדִינַת עֲרַבָּאִי. שְׁלָחוּ וְאַסְתַּכְּלוּ, לַחֲדָא. וְחִזּוּ
עַמְמִיָּא דְּגָלָן מִכְּרֹךְ לְכְרֹךְ, וּמִמְדִּינָא לְמִדִּינָא. נְטִלִין יֵת טְעוֹתֵהוֹן,
וּמִבְּלִין לְהוֹן עֲמָהוֹן. וּבִאֲתֵר דְּאֲנוֹן שָׂרָן, פְּרָסִין יֵת מִשְׁכְּנֵיהוֹן. וּמִקִּימִין יֵת
טְעוֹתֵהוֹן, וְסִגְדִין לְהוֹן. אִידָא הִיא אֲמָא וְלִישָׁן דְּעַבְדַּת כְּוֹתְכוֹן, בֵּית
יִשְׂרָאֵל: ׀ הַהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי
הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל: הָא עַמְמִיָּא, לֹא שְׁבִקוּ פִלְחָן טְעוֹתָא.
וְאֲנוֹן טְעוֹן, דְּלִית בְּהוֹן צְרוּךְ. וְעַמִּי שְׁבִקוּ פִלְחָנִי, דְּבִדְלִיָּה אֲנָא מִיֵּתִי
עֲלֵיהוֹן יִקְרָא. וְאֲזִלוּ, בְּתֵר דְּלֹא יִהְנוּן לְהוֹן: ׀ שְׁמוֹ שְׁמַיִם עַל־זֹאת

זֶלְק הַדְּקִדּוֹק: ׀ וְהִתְבּוֹנְנוּ. הַה"א גַּעֲי:

וְשִׁעְרוֹ חֲרָבוֹ מֵאֵד נְאֻם־יְהוָה: אֶת־אֲבָלוֹ שְׁמִיָּא, עַל כְּדִין. עַל אֶרֶץ דִּישְׂרָאֵל, דַּעֲתִידָא לְמַחֲרַב. וְעַל טוֹר בֵּית מִקְדָּשָׁא, דַּעֲתִיד לְאַצְטָדָאָהּ. וְעַל עוֹבְדֵין בִּישׁוּן, דַּעֲבָדוּ עִמִּי לַחֲדָא, אָמַר יי: כִּי־שְׂתִים רָעוֹת עָשָׂה עִמִּי אֲתִי עֲזָבוּ מְקוֹר | מִים חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת בְּאֶרֶץ נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכָּלוּ הַמַּיִם: אַרְי תַּרְתִּין בִּישׁוֹן, עֲבָדוּ עִמִּי. פִּלְחָנִי שְׂבָקוּ. דְּבִדִּילִיה אָנָּא מִיַּתִּי עֲלִיהוֹן יִקְרָא כְּמַבּוּעַ דְּמִיָּין, דְּלֹא פָסִיק. וְטַעוּ בְּתַר טַעֲנוּתָא, דְּאֲנֹן לַהוֹן, כְּגַבִּין תִּבְדִּין. דְּלֹא יִכְלִין, לְקַיָּמָא מִיָּא: יא הָעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יֵלִיד בֵּית הָאֵל הוּא מַדּוּעַ הִיָּה לָבוֹ: הַכְּעַבְדָּא, הָאֵל יִשְׂרָאֵל. אִם יֵלִיד בֵּיתָא, הוּא מְדִין, אֶתְמַסֵּר לְבוֹזוּן: יב עָלִיו יִשְׁאֲגוּ כְּפָרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיתוּ אֶרְצוּ לְשִׁמְחָה עָרְיוּ (כ' נצתה) נִצְתּוּ מִבְּלִי יֹשֵׁב: עֲלוּהִי, יִכְלוֹן מַלְכִּיא. אַרְימוּ, קְלָהוֹן. וְשׁוּיָאוּ אֶרְעִיה, לְצַדּוּ. קְרוּוּהִי יַעֲדִין, מִבְּלִי יִתִּיב: יג גַּם־בְּנֵי־נָף (כ' וּתְחַפְּנִס) וְתְחַפְּנִתִּס יִרְעוּף קְדָקֵד: אַף בְּנֵי מַפִּיס, וְתְחַפְּנִתִּס. יִקְטָלוֹן גְּבַרְד, וַיְבִזּוּן נִכְסֵד: יד הֲלֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּעֵת מוֹלַכְךָ בַּדֶּרֶךְ: הֲלֹא דָא פֶּרַעְנוּתָא, תַּתְּעַבִּיד מְנִיךְ. עַל דְּשִׁבְקַת, יֵת פִּלְחָנָא דִּי אֱלֹהֶיךָ. דְּאֶחְזִיךְ אֹרְחָא תִקְנָא, וְלֹא הִלִּיכַת בֵּה: טו וְעַתָּה מַה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ מִצְרִים לְשָׂתוֹת מִי שְׁחֹר וּמַה־לָּךְ לַדֶּרֶךְ אֲשׁוּר לְשָׂתוֹת מִי נָהָר: וּכְעַן. מָא לָכוֹן לְאַתְחַבְּרָא, לְפֶרַעַה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם. לְמַרְמֵי דְּכוּרִיכוֹן, בְּנִהָרָא. וּמָא לָכוֹן לְמַגְזֵר קַיִם, עִם אֶתְוֶרָאָהּ. לְאַגְלָאָה יִתְכוֹן לְהִלָּאָה, מַעֲבַר פָּרַת: טז תִּסְרַךְ רָעִתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תִּזְכָּחְךָ וְדַעִי וְרֹאִי כִי־רַע

זֶלֶק הוֹקְדוֹק: ט חֲרָבוֹ. הַחִי"ת בְּקִמְצָא קִטְן וְשׁוּא שְׁבִרִי"ש נַח, וְעִינֵין בְּפֶר' נַח וְהִנֵּה חֲרָבוֹ פְּנִי הָאֲדָמָה' (בְּרַאשִׁית ח, י"ג): יא הָעֶבֶד יִשְׂרָאֵל. הַח"א בְּפִתַח:

וּמַר עֲזַבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלַיִךְ
 נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוָה עֲבָאוֹת: אֵיתִיתִי עִלְךָ יְסוּרִין, וְלֹא מִנַּעַת
 מִבְּשִׁתֶּיךָ. וְעַל דָּלָא תִּבֵּת לְאוּרִיתָא, פִּרְעָנוּתָא תִּתְעַבֵּיד מִנֶּיךָ. וְדַעִי
 וַחֲזֹא. אָרִי בִּשְׁתָּא וּמְרִירָא, אֵיתִי עִלְךָ יְרֻשָׁלַם. עַל דְּשִׁבְקָתָא, יֵת פִּלְחָנָא
 דִּי יֵאָלְהֵיךָ. וְלֹא שׁוּיַת דְּחִלְתִּי, לְקַבִּיל עֵינְךָ. אָמַר יי אֱלֹהִים, עֲבָאוֹת:
 דִּי כִי מַעוּלָם שְׁבַרְתִּי עִלְךָ נִתְקַתִּי מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי
 לֹא (כ' אַעבֹד) אֲעָבֹד כִּי עַל־כָּל־גְּבָעָה גְּבָהָה וְתַחַת
 כָּל־עֵץ רַעְנָן אֶתְּ צַעָה זֹנָה: אָרִי מַעֲלָמָא, תִּבְרִית נִיר עִמָּמִיא
 מִצּוּרִיכּוֹן. פִּסְקִית, חֲנֻקִּיכּוֹן. וְאַמְרָתּוֹן, לֹא נוֹסִיף עוֹד לְמַעַבְרָא עַל מִימְרֶךָ.
 אָרִי, עַל כָּל רָמָא מְנַטְלָא. וְתַחֲזוֹת, כָּל אֵילָן עֲבוּף. אֶת, פִּלְחָא לְטַעוֹתָא:
 וְאַנְכִי נִטְעַתֶיךָ שׁוֹרֵק כָּלָה זֶרַע אֲמַת וְאִיךָ נֶהֱפַכְתָּ לִּי
 סוּרִי הִגְפִּן נִכְרִיָּה: וְאַנָּא קִיַּיִמְתַּנְכוֹן קֳדָמִי, כְּמִנְצֵב גִּפְנָא בְּחִירָא.
 כְּלָכוֹן, עֲבָדִי קְשׁוּט. וְאִיכְדִין אֲשַׁתְּנִיתוֹן קֳדָמִי, בְּעוֹבְדִיכּוֹן מְקַלְקְלִיא.
 סְטִיתוֹן, מִבְּתַר פִּלְחָנִי. הוּיִתּוֹן כְּגִפְנִי, דְּלִית בֵּיהּ הִנָּאָה: דִּי כִי
 אִם־תִּכְבְּסִי בִּנְתֵּר וְתִרְבִּי־לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עוֹנֶךָ לְפָנֵי
 נְאֻם אֲדֹנָי יְהוָה: אָרִי אִם תִּדְמֵן לְאַתְנַקְאָה מַחוּבִּיךָ כְּמָא דְּמִנְקֵן
 בְּנִתְרָא, וּמַחוּרִין בְּבוּרִיתָא. הָא כְּרוּשָׁם כְּתֻמָּא דְּלֹא דְּכִי, כֵּן סְגִיאוֹ חוּבִיךָ
 קֳדָמִי. אָמַר, יי אֱלֹהִים: כִּי אִיךָ תֹאמְרִי לֹא נִטְמַאתִי אַחֲרִי
 הִבְעֵלִים לֹא הִלְכְּתִי רְאִי דְרַכְךָ בִּגְיָא דְעִי מַה עָשִׂית
 בְּכֶרֶה קָלָה מְשַׁרְכֶּת דְּרַכִּיָּה: אִיכְדִין תִּימְרִין, לֹא אִסְתָּאבִית.
 וּבְתַר טַעוֹת עִמָּמִיא, לֹא הִלִּיכִית. וְקוּפִי עֵינְךָ עַל אוֹרְחַתֶיךָ כִּד הוּיִת
 יִתְבָּא בְּחִלְתָּא, לְקַבִּיל בֵּית פְּעוֹר. דְּעִי, מָא עֲבַדְתָּ. הוּיִת דְּמִיָּא לִינְקָתָא
 קְלִילָא, דְּמִקְלָקְלָא אוֹרְחַתָּהָא: כֹּא פִּרְהָא לְמַד מְדַבֵּר בָּאוֹת

זולק הולקדוק: "גבעה גבהה. שופר, וגימל דגבהה רפה:

(כ' נפשו) נִפְשָׁהּ שֹׁאֵפָה רוּחַ תִּאֲנֶתָה מִי יִשְׁיבָנָה
 כָּל-מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֻדְשָׁהּ יִמְצְאוּנָהּ: כְּעֻדָּא,
 דְּמִדּוּרָה בְּמִדְבָּרָא. בְּרַעוּת נִפְשָׁה שְׂתִיָּא רוּחָא, כְּיֻדָּא. כֵּן כְּנִשְׁתָּא
 דְּיִשְׂרָאֵל מְרֻדָּת וטַעַת מִן אוֹרִיתָא, וְלֹא צָבִיא לְמַתָּב. נְבִיא, אִימַר לָהּ.
 כָּל בְּעָהּ דְּאוֹרִיתִי, לֹא יִשְׁתַּלְּחוּן. בְּזִמְנָהּ, יִשְׁכַּחְנָה: כּ כּ מְנַעִי רַגְלִיךְ
 מִיַּחַף (כ' וגורנד) וְגִרְוֹנֶךְ מִצְמָאָה וְתֵאמְרִי נֹאֲשׁ לֹא
 כִּי-אֶהְבֵּתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ: מְנַעִי רַגְלִיךְ, מִלְּאֶתְחַבֵּרָא
 לְעַמֻּמִּיא. וּפְמִיד, מִלְּמַפְלַח לְטַעוֹתָא. וְאִמְרַת, תְּבִית מִבְּתַר פִּלְחָנֶךְ. לֹא,
 אֲרִי רַחֲמִית לְאֶתְחַבֵּרָא לְעַמֻּמִּיא וּבְתַר פִּלְחָן טַעוֹתָהוֹן, אֶהְדָּ:
 כּ כּ בְּבִשְׁת גִּנְבִי כִי יִמְצָא כֵּן הוֹבִישׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה
 מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם וְנְבִיאֵיהֶם: כְּבִהַתְת גִּבְר דְּמַתְחָשִׁיב
 מִהִימָן, וּמִשְׁתַּכַּח גִּנְבִי. כֵּן בְּהִיתוּ, בֵּית יִשְׂרָאֵל. אֲנוּן מַלְכֵיהוֹן, רַבְרַבֵּיהוֹן.
 וְכֹהֲנֵיהוֹן, וְנְבִיאֵיהוֹן דְּשִׁקְרָא: כּ אֲמַרִים לְעֵץ אָבִי אֶתָּה וְלֹאֲבֹן
 אֶתָּה (כ' ילדתני) יִלְדַתְנוּ כִּי-פָנוּ אֵלַי עֶרְף וְלֹא פָנִים וּבִיעַת
 רַעְתָם יֹאמְרוּ קוֹמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ: אֲמַרִין לְצֹלָם אָעָא, אֲבֻנָא אֶתָּה.
 וּמָא דְּמַתְעִבִיד מִן אֲבֻנָא אֲמַרִין לִיה, אֶת בְּרִיתָנָא. אֲרִי אֲחִזְרוּ בְּפִלְחָנִי
 קִדְלָ וְלֹא שׁוּיָא דְּחִלְתִּי, לְקַבִּיל אֲפִיהוֹן. וּבַעֲדָן דְּבִשְׁתָּא אֶתָּא עֲלֵיהוֹן,
 כְּפָרִין בְּטַעוֹתָהוֹן. וּמוֹדֵן קִדְמִי וְאֲמַרִין רַחֲמִים עֲלֵנָא, וּפְרוּקְנָא: כּ וְאֵיהּ
 אֱלֹהֵיךְ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָךְ יְקוֹמוּ אִם-יֹשִׁיעוּךָ בִּיעַת רַעְתָךְ
 כִּי מִסְפָּר עָרִיךְ הִיוּ אֱלֹהֵיךְ יְהוּדָה: וְאֵן דְּחִלְתְּכוֹן, דְּעַבְדַתְנוּ
 לְכוֹן. יְקוֹמוּ. אִם יִכְלֹן לְמַפְרַקְכוֹן, בְּעֵדָן בִּישְׁתְּכוֹן. אֲרִי, מִנֵּן קְרוּיִכוֹן.
 הוּאָה דְּחִלְתְּכוֹן, דְּבֵית יְהוּדָה: כּ אִם-תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל | נֹאֲם-יְהוָה
 אֵלַי תָּשׁוּב וְאִם-תִּסָּיר שְׁקוּצֶיךָ מִפָּנַי וְלֹא תִגּוֹד:

זֶלֶק הַקְדוּק: כּ מִיַּחַף. הִיו"ד בַּפֶּתַח בְּכָל סְפָרֵי תִימָן:

אם תתוב ישראל לפלחני, אמר יי. תתקבל, תיבתך. עד לא תתחתים,
גזירתך. ואם תעדי שקוצך. מן קדמי, לא תטלטל: כו ונשבעת
חיי-יהוה באמת במשפט ובצדקה והתברכו בו גוים ובו
יתהללו: אם תקיים בשמי, קים הוא יי. בקשטא, בדינא ובזכותא.
ויתברכון עממיא. בישראל, וביה ישתבחון:

(גאלנו יהוה צבאות שמו קדוש ישראל:)

(פרקנא. יי צבאות, שמיא. קדישא, דישראל:)

על דא יתברך וישתבח, שמה רבא קדישא. די לעילא, חיא וקמא. מברך הוא לעלם,
ולעלמי עלמיא:

מפסיד דשבת וראש חודש

במדבר סימן כ"ח פסוקים ט - ט"ו

וביום השבת שני-כבשים בני-שנה תמימם ושני עשרנים סלת
מנחה בלולה בשמן ונסכו: עלת שבת בשבתו על-עלת התמיד
ונסכה: ובראשי חדשיכם תקריבו עליה ליהוה פרים בני-בקר שנים
ואיל אחד כבשים בני-שנה שבעה תמימם: ושלשה עשרנים סלת
מנחה בלולה בשמן לפר האחד ושני עשרנים סלת מנחה בלולה
בשמן לאיל האחד: ועשרן עשרון סלת מנחה בלולה בשמן
לכבש האחד עליה ריח ניחח אשה ליהוה: ונספיהם חצי ההין יהיה
לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת חודש
בחדשו לחדשי השנה: ושעיר עזים אחד לחטאת ליהוה על-עלת
התמיד יעשה ונסכו:

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה
בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה,
במשה עבדו, ובישראל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמן)

הַפְטֵרָה דְּשִׁבְת וּרְאֵשׁ חֹדֶשׁ

בישעיה סימן ס"ו

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלִי
 אֵי-זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי וְאֵי-זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי:
 כְּדָנֹן, אָמַר יי. שְׁמִיָּא, כְּרִסֵּי יְקָרִי. וְאַרְעָא, כִּיבֵשׁ קְדָמִי. אִידִין בֵּיתָא,
 דְּתַבְנוּן קְדָמִי. וְאִידִין הוּא אַתָּה, בֵּית אֲשֶׁרִיּוֹת שְׂכִינָתִי:
 ב וְאַתָּה-כָּל-אֱלֹהֵי יָדֶי עֲשֵׂתָהּ וַיְהִי כָל-אֱלֹהֵי נְאֻם-יְהוָה
 וְאֶל-זֶה אָבִיט אֶל-עָנִי וְנִכְה-רוּחַ וְחָרָד עַל-דְּבָרֵי: וְיֵת כָּל
 אֱלֹהִין, גְּבוּרָתִי עֲבָדָת. הֲלֹא הָוָה כָּל אֱלֹהִין, אָמַר יי. וּבִדִּין רַעְוָא קְדָמִי,
 לְאַסְתַּכְּלָא בֵּיהּ. בְּדַעְנוּתָן, וּמִכִּיד רוּחַ, וּמִשְׁתִּי, לְקַבֵּיל פְּתֻגָּמִי:
 ג שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכַּה-אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֹרְףָּ כָּלֵב מַעְלָה
 מִנְחָה דָם-חֲזִיר מִזִּכִּיר לְבָנָה מִכֶּרֶךְ אֹנֶן גַּם-הֵמָּה בָּחֲרוּ
 בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה: נָכִיס תוֹר, כְּקָטִיל גִּבּוֹר.
 דָּבַח אָמַר, כְּנָקִיף כָּלֵב. מְסִיק קֶרֶבֶן, דָּם חֲזִירָא. קֶרֶבֶן מִתְנַתְּהוֹן, מִתְנַת
 אוֹנִיס. אִף אֹנֶן. אֶתְרַעִיאוּ, בְּאוֹרְחַתְהוֹן. וּבִשְׁקוּצֵיהוֹן, נִפְשָׁהוֹן
 אֶתְרַעִיאת: ד גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלוּלֵיהֶם וּמִגּוֹרָתָם אֶבְיֵא
 לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאִין עֲוֹנָה דְּבִרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ
 הֲרַע בְּעֵינֵי וּבִאֲשֶׁר לֹא-חִפְצָתִי בָּחֲרוּ: אִף אֲנֵא, אֶצְבִּי
 בְּתַבְרָהוֹן. וּמִמָּא דִּי־צִיפּוּ, לֹא יִשְׁתַּיִּבּוּן. חֲלָף דְּשִׁלְחִית נְבִיִּי, וְלֹא תָבוּ.
 אֶתְנַבִּיאוּ, וְלֹא קִבְּלוּ. וַעֲבָדוּ דְּבִישׁ, קְדָמִי. וּבִדְלָא צְבִינָא, אֶתְרַעִיאוּ:
 ה שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרֹו אָמְרוּ אֲחִיכֶם
 שְׁנֵאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבֹּד יְהוָה וְנִרְאָה

זולק הדקדוק: ב ואל זה אביט. בכל ספרי תימן בשופר הולך: ג מכה-איש. צירי: עורף.
 מברך. ממוצע לא לעיל ולא לרע עיין ערוגת הבושם:

בְּשִׁמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ: קִבְּלוּ, פִּתְגָמָא דִּי. צְדִיקָא דְּמִשְׁתַּוֵּן,
 לְקִבֵּל פִּתְגָמֵי רַעוּתִיהָ. אֲמַרִין אַחִיכוֹן סְנְאִיכוֹן, מְרַחֲקִיכוֹן. בְּדִיל שָׁמַי,
 יִסְגִי יְקָרָא דִּי. וְנַחְזִי בְּחֻדוֹתִיכוֹן, וְאַנּוֹן יִבְהַתּוֹן: וְ קוֹל שְׁאוֹן מַעִיר
 קוֹל מֵהֵיכַל קוֹל יְהוָה מְשַׁלֵּם גָּמוּל לְאִיְבּוֹ: קָל אֶתְרָגוּשָׁא,
 מִקְרָתָא יִרְשָׁלַם. קָלָא, מֵהֵיכְלָא. קָל מִימְרָא דִּי. דְּמִשְׁלִים גָּמְלָא,
 לְבַעְלֵי דְּבִבּוּהִי: בְּטָרָם תַּחֲלִיל יִלְדָּה בְּטָרָם יָבוֹא חֶבֶל לָהּ
 וְהַמְּלִיטָה זָכָר: עַד לָא מִיתִי עָקָא לָהּ, תַּתְּפָּרִיק. וְעַד לָא יִיתִי לָהּ,
 זִיעָ. בְּחַבְלִין עַל יִלְדָּא, יִתְגַּלִּי מַלְכָּה: מִי־שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה
 כְּאַלֶּה הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם־יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אַחַת
 כִּי־חָלָה גַּם־יִלְדָּה צִיּוֹן אֶת־בְּנֵיהָ: מִן שָׁמַע כְּהָדָא. מִן חָזָא,
 כְּאַלִּין. הָאֲפָשָׁר דְּתַתְּעֵבִיד אַרְעָא, בְּיוֹמָא חַד. אִם יִתְבָּרִי עֲמָה, זְמַן חָדָא.
 אֲרִי עֲתִידָא דְּתַתְּנַחַם צִיּוֹן וְתַתְּמַלִּי, מַעַם גְּלוּתָהָ: הָאֲנִי אֲשַׁבֵּיר
 וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה אִם־אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אֲמַר
 אֱלֹהֶיהָ: אֲנִי אֱלֹהֵא בְּרִית עֲלָמָא מִבְּרֵאשִׁית, אֲמַר יִי. אֲנִי בְּרִית כָּל
 אֲנָשָׁא. אֲנִי בְּדִרִית יִתְהוֹן, לְבִינֵי עַמְמָא. אִף אֲנִי עֲתִיד לְכַנְשָׁא
 גְּלוּתִיד, אֲמַר אֱלֹהֶיהָ: שְׁמַחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־
 אֲהַבֵּיהָ שִׁישׁוּ אֶתְּהָ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמֵּתְאֲבָלִים עָלֶיהָ:
 חֲדוּ בִּירְשָׁלַם. וּבִיעוּ בָּהּ, כָּל רַחֲמָהָ. דּוּצוּ עֲמָה, דִּיעָ. כָּל דְּהוּ מִתְאֲבָלִין,
 עֲלֵה: לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׁבַעְתֶּם מִשְׁדֵּ תִנְחַמֶּיהָ לְמַעַן
 תִּמְצוּ וְהַתְּעַנְגְתֶּם מִזֵּי כְּבוֹדָהּ: בְּדִיל דְּתַתְּפִּנְקוּן, וְתַסְבְּעוּן.
 מִבּוֹת, תִּנְחַמְהָ. בְּדִיל דְּתַשְׁתּוֹן, וְתַתְּרוּן, מִחֲמַר יְקָרָה:

זולק הדקדוק: חֶבֶל. החי"ת בציר"י. וכ"ה במוסרה רבתא אות הקו"ף ערך קמץ:
 יא מִזֵּי כְבוֹדָהּ. התרגום בנוסחאות קדמוניות מדוקדקות הגירסא כך 'מחמר' ברי"ש, דומה
 למ"ש חז"ל 'חמר בשר' ודוק והוא מבואר:

יב **כִּי־כֹה** | אָמַר יְהוָה הֲנִנִי נִטָּה־אֵלַיָּה כְּנֹהֵר שָׁלוֹם
 וּכְנֹחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקָתֶם עַל־צֶדֶךְ תִּנְשְׂאוּ
 וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ: אָרִי כִדְנֹן, אָמַר יי. הָאֲנָא מִיְתִי לָהּ. כְּשַׁפַּע
 נֹהַר פָּרַת, שָׁלֹם. וּכְנֹחַל מְגִבֵּר. יָקָר עַמְּמִיָּא, וְתִתְפַּנֵּקוּן. עַל גְּסָסִין,
 תִּתְנַטְלוּן. וְעַל רִבְבִין, תִּתְרַבּוּן: יג **כָּאִישׁ אֲשֶׁר אָמַר תִּנְחַמְנוּ בֶן
 אֲנֹכִי אֲנַחְמָכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמוּ:** כְּגִבֵּר. דְּאֲמִיָּה, מְנַחֲמָא
 לִיָּהּ. בֶּן מִימְרִי, יִנְחִים יִתְכוּן. וּבִירוּשָׁלַם, תִּתְנַחֲמוּן: יד **וְרֵאִיתֶם וְשִׂשׂ
 לַבָּכֶם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם כְּדֹשָׁא תִפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה
 אֶת־עַבְדּוֹ וְזַעַם אֶת־אִיְבּוֹ:** וְתַחֲזוּן, וַיְחַדֵּי לַבְּכוּן. וְגוֹיִתְכוּן,
 כְּדַתְאִין יִזְהֶרן. וְתַתְּגְלִי גְבוּרְתָא דִּי, לְאִיטְבָא לְעַבְדוּהִי צְדִיקָיָא. וַיִּיתִי
 לוֹט, לְבַעֲלִי דְבִבּוּהִי: טו **כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבֹא וְכִסּוּפָה
 מִרְכַּבְתּוֹ לְהָשִׁיב בַּחֲמָה אָפּוֹ וְגִעְרָתוֹ בְּלֹהֲבֵי־אֵשׁ:** אָרִי
 הָא יי, בְּאִישְׁתָּא מִתְּגְלִי. וּכְעֵלְעוּלִין, רְתִבּוּהִי. לְאִתְבָּא בְּתַקּוּף, רְגִזִּיָּה.
 וּמִזּוּפִיתִיָּה, בְּשִׁלְחוּבִית אִישְׁתָּא: טז **כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט
 וּבְחָרְבוֹ אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חֲלָלִי יְהוָה:** אָרִי בְּאִישְׁתָּא,
 עֲתִיד יי לְמַדֵּן. וּבְחָרְבִיָּה, יֵת כָּל בְּסָרָא. וְסִגִּיאִין קְטִילִיָּא, קָדָם יי:
 יז **הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגְּנוֹת אַחֵר (כ' אחד) אַחַת
 בַּתָּוֶד אֲכָלִי בָשָׂר חֲחֹזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבֵר יַחְדּוֹ יִסְפוּ
 נְאֻם־יְהוָה:** דְּמוֹדְמָנִין וּדְמִדְכּוֹן, לְגִנְיָאֵךְ טַעוּתָא. סִיעָא, בְּתַר סִיעָא.
 אֲכָלִי, בְּסַר חֲחֹזִירָא. וְשִׁקְצָא, וְעַכְבָּרָא. כְּחָדָא יִסּוּפוּן, אָמַר יי: יח **וְאֲנֹכִי
 מַעֲשִׂיהֶם וּמַחֲשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם
 וְהַלְשָׁנוֹת וּבָאוּ וּרְאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:** וּקְדָמִי גִלְן. עוֹבְדֵיהוֹן,

זֶלְק הַרְקָדוּק: יט **וְשִׂשׂ לַבָּכֶם.** כְּמִקְצָא רַחֲב: טו חֲלָלִי. הַחִי"ת גְּעִי וְהַשּׁוּא נַע: יח וּבָאוּ. מֵאֲרַכְהָ:
 וּרְאוּ. טַפְחָא בְּכָל סַפְרֵי תִימָן:

ועשתוניהון. עתידנא. לכנשא ית כל עממיא, אמיא ולשניא. וייתון,
ויחזון ית יקרי: יט ושמתי בהם אות ושלחתי מהם פליטים
אל-הגוים תרשיש פול ולוד משכי קשת תבל ויון
האיים הרחקים אשר לא-שמעו את-שמעי ולא-ראו
את-כבודי והגידו את-כבודי בגוים: ואשוי בהון, אתא.
ואשלח מנהון, משויבין. לביני עממיא. למדינת ימא, פולאי ולודאי.
דמתחין ומחן בקשתא, למדינת תובל ויון. נגותא רחיקא. דלא שמעו
ית שימע גבורתי, ולא חזו ית יקרי. ויחזון ית יקרי, בעממיא:
כ והביאו את-כל-אחיכם מכל-הגוים | מנחה | ליהוה
בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכפרות על הר
קדשי ירושלם אמר יהוה כאשר יביאו בני ישראל
את-המנחה בכלי טהור בית יהוה: וייתון ית כל אחיכון מכל
עממיא, קרבנא קדש יי. בסוסון. וברתכין. וברחילון ובכודנון, ובתשבחון.
על טורא דקדשי. ירושלם, אמר יי. במא דיייתון בני ישראל ית מנחתא,
במן דכי, לבית מקדשא דיי: כא וגם-מהם אקח לפהנים ללוים
אמר יהוה: ואף מנהון אקריב. למהוי כהניא ליואי, אמר יי: כב כי
כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה
עמדים לפני נאם-יהוה כן יעמד זרעכם ושמכם: ארי
במא דשמאי חדתין. וארעא חדתא. דאנא עבד. קימין קדמי, אמר יי.
כג יתקים זרעכון, ושומכון: כג והיה מדי-חדש בחדשו ומדי
שבת בשבתו יבוא כל-בשר להשתחות לפני אמר
יהוה: ויהי בזמן ירח, בירח. וכזמן שבא, בשבא. ייתון כל בני בסרא,
למסגד קדמי, אמר יי: כד ויצאו וראו בפגרי האנשים
הפשעים כי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה

וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל-בָּשָׂר׃ וַיִּפְקֹן וַיַּחֲזֹן. בְּפִגְרִי, גְּבִרְיָא חִיבֵיָא.
דְּמַרְדּוֹ, בְּמִימְרֵי. אֲרִי נִשְׁמַתְהוֹן, לָא יָמוּתוּן. וְאִישְׁתְּהוֹן, לָא תִטְפִּי. וַיְהוֹן
מִדְּדִנֵּי רְשִׁיעֵיָא בְּגִיהֶנֶם עַד דִּימְרוּן עֲלִיהוֹן צְדִיקֵיָא, מִסֵּת חֲזִינָא:

נוהגין לחזור על פסוק זה:

וְהָיָה מִדֵּי-חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל-בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲנוֹת
לִפְנֵי אֲמֵר יְהוָה:

(גְּאֻלָּנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃)

(פְּרָקְנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיָּהּ. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל׃)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חַיָּא וְקַיָּמָא. מְבָרַךְ הוּא לְעַלְמָא,
וּלְעַלְמֵי עֲלְמֵיָא:

זוּלָק הִדְקָדוּק׃ כַּן וְהָיָה מִדֵּי-חֹדֶשׁ וְכוּ'. ארבעה ספרים אין מסיימין בהם אלא מלעיל.
וסימנך, יתק"ק. ישעיה, תרי עשר, קהלת, קינות, עיין בסדור שלי הנקרא "עץ חיים" בס' ט"ב
מה שכתבתי שם:

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנָבִיאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַפּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמֹשֶׁה עַבְדּוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנָבִיאִי, הָאֵמֶת וְהַצֶּדֶק׃ (אמין)

הפטרה דמחר חודש

בשמואל א' סימן כ'

וַיֹּאמֶר-לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָּ כִּי יִפְקֹד
מוֹשֶׁבֶךְ׃ וַאֲמַר לִיָּהּ יְהוֹנָתָן, מָחָר יִרְחֵא. וְתַתְּבַעֲיָא. אֲרִי יְהִי
מִרוֹחַ, בֵּית אֶסְחָרוֹתָךְ׃ וְשִׁלְשֶׁת תִּירָד מָאֵד וּבָאתָ

זוּלָק הִדְקָדוּק׃ א וְנִפְקְדָתָּ. כ"ה בכל התיגאן הקו"ף בזקף גדול:

אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֹּת
 אֶעֱלֶה הָאֵבֶן הָאֵזוֹל: וּכְתָלֹתוֹת יִרְחֹא, תַתְּבַעִי לַחֲדָא. וְתַהֲךְ לְאַתְרָא.
 דְּאַטְמַרְתָּא תַמָּן, בְּיוֹמָא דְחִלָּא. וְתַתִּיב. בְּסֹטֵר, אֵבֶן אֶתָּא: ָ וְאֲנִי
 שְׁלֹשֶׁת חֲחֻצִּים עֲדָה אֹרְהָ לְשַׁלַּח-לִי לְמַטְרָה: וְאֲנִי.
 תִּלְתָּא גְרִין, בְּקֻשְׁתִּי שְׂדִי. לְמַמְחִי לִי, לְפִלְגְלִיסָא: ָ וְהִנֵּה אֶשְׁלַח
 אֶת-הַנְּעָר לְךָ מֵצֵא אֶת-הַחֲחֻצִּים אִם-אֲמַר אֲמַר לְנְעָר
 הִנֵּה חֲחֻצִּים | מִמֶּנִּי וְהִנֵּה קַחְנוּ וּבֹאָה בִּי-שְׁלוֹם לְךָ וְאִין
 דְּבַר חֵי-יְהוָה: וְהֵא, אֶשְׁלַח יְתַ עוֹלִימָא. אִיזִיל, אֵיתָא יְתַ גְרִיָּא. אִם
 מִימַר אֵימַר, לְעוֹלִימָא. הָא גְרֵא, מִנֶּךְ וּלְכָא. סִבְהִי וְאֵיתָא. אֲרִי שְׁלָם לְךָ,
 וְלִית מִדְּעַם בִּישׁ, קִיָּם הוּא יִי: ָ וְאִם-כֹּה אֲמַר לְעֵלָם הִנֵּה
 חֲחֻצִּים מִמֶּנִּי וְהִלָּאָה לְךָ בִּי שְׁלַחְךָ יְהוָה: וְאִם כִּדִּין אֵימַר,
 לְעוֹלִימָא. הָא גְרֵא, מִנֶּךְ וְלִהְלָאָה. אִיזִיל, אֲרִי שִׁיזְבֵּךְ, יִי: ָ וְהַדְּבָר
 אֲשֶׁר דְּבַרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד-עוֹלָם:
 וּפְתַגְמָא. דְּמַלִּילְנָא, אֲנָא וְאַתָּה. הָא מִימַרָא דִּי, סְהִיד. בֵּינָא וּבֵינֶךָ, עַד
 עֲלָמָא: ָ וַיִּסְתַּר דְּוֹד בְּשָׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ (כ' על)
 אֶל-הַלֶּחֶם לֶאֱכֹל: וְאַטְמַר דְּוֹד, בְּחֻקְלָא. וְהוּא יִרְחֹא. וְאַסְחַר
 מִלְכָּא. עַל לַחְמָא, לְמִיכַל: ָ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל-מוֹשָׁבוֹ בְּפַעַם |
 בְּפַעַם אֶל-מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיִּקֶּם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִנֵּר מֵצֵד
 שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דְּוֹד: וְאַסְחַר מִלְכָּא. עַל שִׁינְיָה. בְּזִמָּן, בְּזִמָּן.
 עַל שִׁינְיָא דְּמַתְקָן לִיה, בְּסֹטֵר בְּתִלָּא. וְקָם, יְהוֹנָתָן. וְאַסְחַר אֲבִנֵּר,
 מִסֹּטֵר דְּשְׂאוּל. וְהוּא אֶתְרָא דְּדוֹד, מְרוּחַ: ָ וְלֹא-דְבַר שְׂאוּל
 מְאוּמָּה בַּיּוֹם הַהוּא בִּי אֲמַר מְקַרָּה הוּא בְּלִתִּי טְהוֹר

. וְזֶלֶק הַדְּקָדוֹק: ָ שְׁלַחְךָ. הַשִּׁי"ן בְּגֵעִיא: ָ אֶל-הַלֶּחֶם. כְּתִיב 'עַל' וְקָרִי 'אֶל':

הוא כִּי-לֹא טָהוֹר: וְלֹא מְלִיל שְׂאוּל. מִדָּעַם, בְּיוֹמָא הַהוּא. אַרִי
אָמַר דְּלִמָּא עָרוּעַ הָיָה לֵיהּ, וְלֹא דָבִי הוּא. אוּ דְלִמָּא לְאוֹרַח אֲזִל
וְאַנְחָנָא, לֹא זִמְנָהּ: וַיְהִי מִמַּחֲרַת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד
מְקוֹם דְּדוֹד וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל-יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מַדְיָע לֹא-בָא
בְּן-יִשְׂי גַם-תָּמוּל גַּם-הַיּוֹם אֶל-הַלֶּחֶם: וַהֲוָה. בְּיוֹמָא
דְּבִתְרוּהִי, דְּהוּא עֲבוּר יִרְחָא תִנְנִנָּא. וַהֲוָה אֶתְרָא דְּדוֹד, מְרוּחַ. וַאֲמַר
שְׂאוּל, לִיהוֹנָתָן בְּרִיה. מַדִּין. לֹא אֶתָּא בְּרִי יִשְׂי. אִף תְּמָלִי אִף יוֹמָא דִּין,
לְלַחֲמָא: וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת-שְׂאוּל נִשְׂאֵל נִשְׂאֵל דְּדוֹד
מִעַמָּדִי עַד-בֵּית לֶחֶם: וְאַתִּיב יְהוֹנָתָן, יְת שְׂאוּל. אֲשַׁתְּאֵלָא
אֲשַׁתְּאֵיל דְּדוֹד. מְנִי, לְמִיזִל עַד בֵּית לֶחֶם: וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי נָא כִּי
זִבְחָ מִשְׁפָּחָה לָנוּ בְּעִיר וְהוּא עֹזָה-לִי אַחִי וְעַתָּה
אִם-מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמְלִטָּה נָא וְאַרְאֶה אֶת-אַחִי
עַל-כֵּן לֹא-בָא אֶל-שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ: וַאֲמַר. שְׁלַחֲנִי כְעֵן. אַרִי שִׁירו
נִכְסֵת קֹדֶשִׁיא לְכָל זִרְעִיתָא לָנָא, בְּקִרְתָּא. וְהוּא פְקִיד לִי, אַחִי. וְכְעֵן. אִם
אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין, בְּעֵינֶךָ. אֲשַׁתִּיב כְעֵן, וְאַחֲזִי יְת אַחִי. עַל כֵּן לֹא עָלָא
לְפִתְוּרָא, דְּמִלְכָּא: וַיִּחַר-אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בְּן-נַעֲוֹת הַמֶּרְדּוֹת הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי-בָחַר אֶתָּה לְבֶן-יִשְׂי
לְבָשְׁתָּךְ וּלְבָשַׁת עֲרוֹת אִמָּךְ: וְתִקִּיף רִגְזָא דְשְׂאוּל, בִּיהוֹנָתָן.
וַאֲמַר לֵיהּ. בְּרִי סְרַבְנִיתָא, דְּמִרְדּוֹתָה קִשְׂיָא. הֲלֹא יָדַעְנָא. אַרִי רָעִי אַתָּה,
בְּבִר יִשְׂי. לְבַהֲתָךְ, וּלְבַהֲתַת, קִלְן אִמָּךְ: כִּי כָל-הַיָּמִים אֲשֶׁר
בְּן-יִשְׂי חִי עַל-הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֶתָּה וּמְלִכּוּתָךְ וְעַתָּה
שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בְּן-מָוֶת הוּא: אַרִי כָל יוֹמִיָא. דְּבִר יִשְׂי,

וְזִלְק הַדְּקִדּוֹק: מִמַּחֲרַת. הַמ"ם הַרְאֻשׁוֹנָה גַעֲי: דְּשְׁלַח וְקַח אֹתוֹ. בְּקִצַּת תִּיגָאן תִּיכַת 'שְׁלַח'
בְּטֶרֶס לֹא בַּזְלָא, וּבְרוּבֵן בַּזְלָא וְעִיקָר:

קִים על ארעא. לא תתקן, את ומלכותך. וכען. שלח ואיתינייה, לותי.
 ארי גבר חיב קטול, הוא: ^{טו} ויען יהונתן את-שאול אביו
 ויאמר אליו למה יומת מה עשה: ואתיב יהונתן. ית שאול,
 אבוהי. ואמר ליה. למא יתקטיל, מא עבד: ^{טז} ויטל שאול
 את-החנית עליו להפתו וידע יהונתן כי-כלה היא מעם
 אביו להמית את-דוד: וארים שאול ית מורניתא. עלוהי,
 לממחהי. וידע יהונתן. ארי גמירא היא. מן אבוהי, למקטל ית דוד:
^{יז} ויקם יהונתן מעם השלחן בחרי-אף ולא-אכל
 ביום-החדש השני לחם כי נעצב אל-דוד כי הכלמו
 אביו: וקם יהונתן. מן פתורא, בתקוף רגו. ולא אכל. ביום עבור ירחא
 תנינא, לחמא. ארי אתנסיס, על דוד. ארי אכלמיה, אבוהי: ^{יח} ויהי
 בבקר ויצא יהונתן השדה למועד דוד ונער קטן עמו:
 והוה בצפרא. ונפק יהונתן. לחקלא, לזמנא דאמר ליה דוד. ויניק זעיר,
 עמיה: ^{יט} ויאמר לנערו רץ מצא נא את-החצים אשר
 אנכי מורה הנער רץ והוא-ירה החצי להעברו: ואמר
 לעולימיה. רהוט. איתא כען, ית גריא. דאנא, שדי. עולימא רהט. והוא
 שדא גרא, לאעברותיה: ^כ ויבא הנער עד-מקום החצי אשר
 ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלוא
 החצי ממך והלאה: ואתא עולימא, עד אתר גרא. דשדא, יהונתן.
 וקרא יהונתן. בתר עולימא, ואמר. הלא גרא, מנך ולהלאה:
^{כא} ויקרא יהונתן אחרי הנער מהרה חושה אל-תעמד
 וילקט נער יהונתן את- (כ' החצי) החצים ויבא אל-אדניו:
 וקרא יהונתן, בתר עולימא. אוחי בפריע, לא תתעכב. ולקוט. עולימא
 דיהונתן, ית גריא. ואתא, לות רבניה: ^{כב} והנער לא-ידע

מֵאוּמָה אֶךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: וְעוֹלִימָא, לֹא יָדַע
מִדָּעָם. בְּרַם יְהוֹנָתָן, וְדָוִד, יָדְעִין, יְת פִּתְגָמָא: כַּג וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן
אֶת־כָּלִיו אֶל־הַנֶּעֶר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָא הָעִיר:
וַיֵּהב יְהוֹנָתָן, יְת זַיְנִיָּה. לְעוֹלִימָא, דִּילֵיָּהּ, וַאֲמַר לִיהָ. אִיזִיל, אוֹבְלָהִי
לְקִרְתָּא: כַּד הַנֶּעֶר בָּא וְדָוִד קָם מֵאַצֵּל הַנָּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפּוֹ
אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים וַיִּשְׁקֹו | אִישׁ אֶת־רַעְהוּ
וַיִּבְכוּ אִישׁ אֶת־רַעְהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל: עוֹלִימָא, אֲתָא. וְדָוִד.
קָם מִסֵּטֶר אֶבְן אֲתָא, דְּלִקְבִיל דְּרוּמָא. וַנִּפֹּל עַל אַפּוּהִי, עַל אַרְעָא.
וּסְגִיד, תִּלְתָּ זְמָנִין. וַנִּשְׁקֹו, גִּבְר יְת חֲבֵרִיָּה. וּבְכוּ, גִּבְר יְת חֲבֵרִיָּה. עַד
דְּדָוִד, אִסְגִּי: כַּד וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יִהְיֶה | בֵּינֵינוּ
וּבֵינְךָ וּבֵין זֵרְעֵי וּבֵין זֵרְעֶךָ עַד־עוֹלָם: וַאֲמַר יְהוֹנָתָן. לְדָוִד,
אִיזִיל לְשָׁלוֹם. דְּקִימָנָא תְרוּנָא, אֲנַחְנָא. בְּשֵׁמָא דֵּי, לְמִימַר. מִימָרָא דֵּי.
יְהִי סָהִיד, בֵּינָא וּבֵינְךָ. וּבֵין בְּנֵי וּבֵין בָּנְךָ, עַד עוֹלָמָא:

(גְּאֵלָנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פִּרְקָנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיָּהּ, קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

עַל דָּא יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלָם,
וּלְעָלְמֵי עוֹלָמָא:

זֶלְק הַדְּקָדוֹק: כַּד וַיִּשְׁקֹו. הוּי"ו גַּעֲי:

